

§ 1 Aktuell debatt om hot och våld mot Sveriges lärare och rektorer

*Aktuell debatt om hot
och våld mot Sveriges
lärare och rektorer*

Anf. 1 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! När jag började i Sveriges riksdag för åtta och ett halvt år sedan trodde jag aldrig att jag skulle stå här i dag av anledningen att hot och våld mot lärare och rektorer har ökat så pass mycket och att utvecklingen har blivit så pass allvarlig att vi från Liberalerna tvingas begära en särskild debatt för att uppmärksamma problemet.

Det vanligaste för de flesta av oss skolpolitiker är att vi är ute och besöker elever, lärare och rektorer för att diskutera betygsfrågor, läxor, ibland matsedeln, lärarbrist eller lärarlöner – de kanske positivare och enklare frågorna.

Nu ser vi i Arbetsmiljöverkets rapporter att det nästan har skett en fördubbling av antalet ärenden om hot och våld mot lärare.

Vi vill ha den här debatten för att uppmärksamma problemet och öka lärarnas befogenheter.

Anf. 2 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! När det stökas på lektionerna hinner vi inte lära oss så mycket som vi vill. Så sa Allan och hans vänner i elevrådet i Wasaskolan i Södertälje när jag besökte den för några veckor sedan.

Ett fokus på kunskapsresultat i skolan, ett fokus på att elever ska lära sig mycket, ett fokus på likvärdighet, att alla ska ha samma chans och att det inte ska spela någon roll var du kommer ifrån, och ett fokus på trygghet och studiero kommer att stå i centrum för regeringens politik under de kommande åren på skolans område. För mig som utbildningsminister är trygghet och studiero i alla klassrum prioriterat.

Regeringen inledde mandatperioden med att ta fram en läroplansskrivning som förbereddes av Skolkommisionen. I läroplansskrivningen slås det fast att elever ska visa varandra och lärarna respekt och hänsyn och bidra till en positiv arbetsmiljö och en positiv studiemiljö.

Vi har sedan länge haft arbetsmiljöregler i skolan, både för lärare och för elever, men det är uppenbart att vi måste göra mer för att trygga tryggheten och studieron för eleverna och för lärarna.

Som signalspråk är skrivningen i läroplanen viktig. Om vi säger följande meningar tillräckligt många gånger kommer de till slut att bli verklighet: Det är lärarna som bestämmer i klassrummet. Eleverna har rättigheter, men eleverna har också skyldigheter. De beteenden som inte accepteras i

resten av samhället ska vi inte heller acceptera i skolan. Men språket måste också materialiseras. Det är bra, och vi behöver förenkla de disciplinära åtgärderna, som avstängning och omplacering, för rektorerna. Vi ska också tänka på rektorernas arbetsmiljö.

Varje utebliven disciplinär åtgärd mot en elev som utsätter andra för våld riskerar faktiskt att förminska betydelsen av att ha blivit utsatt för våld. Varje utebliven disciplinär åtgärd vid våld är att vilseleda om vad det innebär att vara en del av ett samhälle. Varje utebliven anmälan om våld till huvudman eller Arbetsmiljöverket är att normalisera våldet. Det är att svika alla inblandade, inte bara lärare och rektorer utan också elever.

Vi måste också tala om grundförutsättningarna för att skapa en skola där våld och hot inte förekommer. Grundförutsättningarna handlar om en elevhälsa som proaktivt och långsiktigt deltar i verksamheten. Det handlar om att lärare ska ges tid för att fokusera på kunskapsuppdraget, att planera och genomföra undervisningen, det som ändå är kärnuppgiften i lärarens arbetsuppgifter. Det handlar om att se till att lärartätheten är tillräckligt hög för att kunna möta elever med behov av stöd såväl som elever som har svåra utmaningar.

Kom ihåg att när lärarna och skolans elevhälsa inte räcker till för alla elever riskerar det förstås att allra mest drabba de elever som har ett särskilt stort behov av stöd. Och viktigast av allt: Kunskap i skolan betyder att vi alla, från politiker till föräldrar, har ett ansvar att se till att skolan faktiskt handlar om kunskap och att vi alla deltar i och är engagerade i elevernas lärande.

I skolan är det kunskap som ska stå i fokus, inte kundtänkande. Det kundtänkande som breder ut sig i svensk skola riskerar att gå ut över kunskapsuppdraget och över lärarnas arbetsmiljö.

Uppfostran är en sak för föräldrarna. Lärarna ska inte behöva uppfostra elever, men de ska heller inte vara rädda för att vidta de åtgärder som behövs, som situationen kräver och som är inom lagens ram för att stärka elevernas rätt till kunskap och bildning.

(Applåder)

Anf. 3 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Herr talman, skolministern och andra! En elev sparkar och slår en lärare. När annan personal griper in tar eleven tag i håret så att det lossnar. En gravid pedagog stoppar ett bråk mellan två elever, som slår och knuffar henne i magen. Efteråt får hon värk, och senare konstateras att hon fått missfall. En anmälare beskriver hur en elev tar stryptag på en yngre elev och berättar att detta har hänt flera gånger.

Herr talman! Jag skulle kunna stå här i timmar och läsa upp anmälningar som har kommit in bara det senaste året om hot och våld i skolan. Förra året kom det in 870 anmälningar, och då vet vi att det finns ett mörkertal. Det är en fördubbling mot för bara fem år sedan.

Ingen av oss andra skulle acceptera att ha det så här på vår arbetsplats.

Vi kan också titta på den undersökning som Brottsförebyggande rådet har gjort bland elever. Den visar att 51 procent av alla niondeklasselever uppger att de under de senaste tolv månaderna har blivit bestulna, miss-handlade, hotade, rånade eller utsatta för sexualbrott, varav de flesta händelser skedde i skolan – 51 procent!

Jag säger det igen, herr talman: Ingen av oss andra skulle acceptera att ha det så på vår arbetsplats.

Sedan säger skolministern i intervjuer och vid olika talartillfällen att skolan är på väg åt rätt håll.

Med 17 000 nior som gick ut utan fullständigt betyg och 33 000 gymnasieelever som inte tog sin examen i juni förra året kan väl ingen påstå att utvecklingen går åt rätt håll.

Var finns alla skarpa förslag om att ändra lagar och förordningar och ge lärare och skolrektorer den befogenhet de behöver? Var finns de skarpa förslagen om att förbättra lärarutbildningen så att konflikthantering och metodik ingår som gör en beredd på vad som händer? Var finns förstärkningen av rektorsutbildningen och av rektorer, som är skolans viktigaste personer? Var finns de skarpa förslagen för hur man bygger ut och förbättrar elevhälsan så att vi får en bättre situation?

Herr talman! Jag avslutar mitt inlägg med att säga att ingen av oss andra skulle acceptera att ha det så här. Vi kan väl ändå inte säga att skolan går åt rätt håll.

(Applåder)

Anf. 4 PATRICK RESLOW (SD):

Herr talman! Jag säger som jag sa i onsdagens debatt: En grundläggande förutsättning för lärande är att det är ordning och reda i klassrummen och på skolan och att skolan ses som vilken arbetsplats som helst. Inte någon annanstans i samhället skulle vi acceptera den arbetsmiljö som vi nu ser på flera skolor runt om i landet.

Rapporterna om det ökande våldet i skolorna är alarmerande. Enligt Sveriges Television har 3 000 anmälningar om hot och våld i skolan gjorts sedan 2014. Vid 224 tillfällen under de senaste fem åren har hoten även innefattat knivar eller vapenliknande föremål. Bara här i Stockholm har hot mot lärare och elever mer än fördubblats på sju år.

Men hot och våld kan också ta sig andra uttryck än det rent fysiska. Lärare får utstå spottloskor och könsord. Det senare gäller inte minst kvinnliga lärare.

Massinvandringspolitiken har heller inte haft någon positiv inverkan på ordningen i skolorna.

Men läget är värre än så. När lärare tillrättavisar elever, kör ut dem ur klassrum eller ingriper i hotfulla situationer läser vi i medierna hur de blir anmälda och i vissa fall till och med skadeståndsskyldiga. När rektorer stänger av elever körs de över av skolchefer. Det är ett helt felaktigt system. Lärarnas och rektorernas beslut måste gälla till varje pris.

Det är som om vi lever i Absurdistan. Avsaknaden av auktoritet, disciplin och respekt är total i svensk skola. Toleranströskeln för vad lärare och rektorer kan göra för att få ordning på skolorna måste sänkas radikalt. Gatans lag ska inte gälla i skolan.

Detta är inget nytt. Vi har kunnat läsa om det i flera år, och i denna kammare har vi haft otaliga debatter på detta tema. Men nu har vi verkligen nått vägs ände. Det är dags för regeringen att bestämma sig för om den vill fortsätta tala eller om den vill agera.

Vi har under lång tid hört regeringen tala om nationella planer för trygghet och det ena dokumentet efter det andra. Det är inget fel med det, men det är helt otillräckligt om inte fler konkreta åtgärder vidtas.

Den som inte drar sig för att sparka på lärare, spotta dem i ansiktet eller hota med kniv kommer knappast att ändra sitt beteende för att vi uttrycker vackra ord i nationella handlingsplaner.

Men när det gäller konkreta förslag, såsom ordningsomdömen, som vi hade uppe i riksdagen i veckan, säger hela vänstersidan blankt nej. Då är man inte reda att vidta skarpa åtgärder.

Vi sverigedemokrater vill se resultat. Alldeles för länge har det talats om problemet, men få lösningar har presenterats. Vi menar att det är dags att agera och det mycket kraftfullt. Jag ser fram emot att få höra ett helt batteri av åtgärder från regeringen för att sätta punkt för denna dystra epok i svensk skolhistoria, och jag förväntar mig att höra dem här i dag.

Anf. 5 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Det är bra att riksdagen i dag ges möjlighet att debattera denna viktiga fråga, även om jag önskar att vi inte skulle behöva det.

För att elever ska lyckas i skolan behövs en trygg studiemiljö och skickliga och engagerade lärare. Vi känner alla till behovet av att få fler att vilja bli lärare för att kunna möta de utmaningar skolan står inför. Yrkets status behöver höjas, men det är också nödvändigt att lärare kan känna sig trygga och ha en god arbetsmiljö på sin arbetsplats.

En dålig arbetsmiljö för lärarna är inte bara en dålig arbetsmiljö för dem utan även för alla de hundratusentals elever som går i den svenska skolan. Detta hänger ihop. Självfallet är alla former av kränkningar, hot och våld mot lärare helt oacceptabla. Lärare måste kunna känna sig trygga i den svenska skolan och ska inte behöva utstå någon form av kränkning eller våld från vare sig elever eller föräldrar.

På grund av rådande arbetsmiljö ställs lektioner in, och lärare lämnar yrket. Mellan 2012 och 2016 nästan fördubblades antalet anmälningar om fysiskt våld mot lärare till Arbetsmiljöverket. Enligt Lärarnas Riksförbunds arbetsmiljöundersökning går nästan var femte lärare till sitt arbete med en känsla av obehag inför risken att utsättas för just hot, våld och andra trakasserier. Samtidigt uppger hälften av lärarna att våldet i skolan ökar. Denna utveckling är helt oacceptabel och måste vändas.

I januariavtalet ingår att ta fram en nationell plan för trygghet och studiero. Fler lärarassistenter ska anställas, och elever som har utsatt andra för hot eller våld ska lättare kunna stängas av eller omplaceras.

Flera av dessa frågor är viktiga för Centerpartiet, och det är ett bra steg på vägen. Det kommer dock att behöva vidtas ytterligare åtgärder för att alla lärare ska känna sig trygga i den svenska skolan och kunna ha fokus på undervisningen och att ge eleverna den kunskap som de ska få i den svenska skolan.

Herr talman! Det finns mer att lyfta upp om vikten av att brott anmäls, huvudmännens ansvar och hur Skolinspektionen ska agera, men jag återkommer till det i mitt nästa anförande.

Varje dag gör tusentals lärare ett fantastiskt jobb, och på många ställen är arbetsmiljön bra. Men där det inte fungerar måste insatserna vara tydliga och ge verktyg till lärare, skolrektorer och huvudmän så att de kan ge våra

barn och ungdomar en bra utbildning. Låt oss sätta fokus på att ge dem de rätta förutsättningarna så att utvecklingen kan vändas.

Prot. 2018/19:74
5 april

Anf. 6 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Idén om den allmänna, sammanhållna skolan var en del av kampen för demokrati. Ur detta samband föddes insikten om kunskap och bildning som en medborgerlig rätt, gemensam för alla och förverkligad i en skola för alla.

Det stora reformarbete för utbildningsväsendet som inleddes på 50-talet innebar en höjning av den allmänna kunskapsnivån och en syn på lärandet som en dynamisk och påverkbar process vägled av pedagogisk vetenskap och utveckling av skolans praktik. En systematiserad samverkan mellan skola och föräldrar utvecklades. Skolans lärandeprocess skulle utjämna socioekonomiskt grundade kunskapsskillnader. Den skulle också vara ett forum för en fostran i demokratisk anda.

Samtidigt har synen på skolan förändrats i vårt samhälle. Det har skett en varufiering av utbildning där valet av skola sker på en marknad. Denna utveckling har ivrigt hejats på av liberaler och de på högerkanten.

Hur ser situationen ut i dag? Många lärare upplever en pressad situation i skolan. Enligt de myndigheter som bland andra Sveriges Radios program *Skolministeriet* har talat med upplever allt fler en alltmer pressad situation och arbetsmiljö. När Arbetsmiljöverket granskade skolorna mellan 2013 och 2016 konstaterade man att nio av tio skolor hade brister i arbetsmiljön.

I dag är vi här för att tala om hot och våld i skolan och vad vi vill göra för att komma till rätta med problematiken. Låt mig först säga att vi inte ska måla upp en bild av att något parti i denna kammare är för att det ska finnas våld och hot i den svenska skolan. Ibland låter det nämligen så i en alltmer polariserad debatt.

Hur vi ska komma till rätta med problemen hänger också ihop med att se grundorsakerna till problematiken.

När hot och våld sker i den svenska skolan, oavsett om det är gentemot lärare eller gentemot elever, ska självfallet åtgärder sättas in genom ett starkt ledarskap av rektorer och genom att våra lagstiftningar följs av rättsväsendet. Men grundorsakerna till problematiken kommer inte att åtgärdas så länge vi inte har en bättre arbetsmiljö för skolans personal, så länge vi inte har mindre grupper i skolan och så länge vi inte har en elevhälsa som finns där i tillräckligt stor utsträckning för våra elever.

Låt oss därför prata om grundorsakerna. Dessa kommer sig av en alltmer segregerad skola på grund av det system som har byggts upp under de senaste decennierna, där eleverna ses som kunder och inte som elever som har rätt till kunskap.

Anf. 7 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! En av samhällets viktigaste uppgifter är att medverka till en positiv uppväxt och utveckling för barn och ungdomar. Ett viktigt redskap för denna utveckling är skolan. Skolan ska förmedla kunskap och stimulera elevernas utveckling men också förbereda ungdomarna för vuxenlivet. Men dagens skola har problem med att hantera dessa uppgifter på grund av en ökad trend med våld och hot. Tyvärr är det ingen ny trend. Under flera år har olika rapporter visat på en ökad förekomst av hot och

*Aktuell debatt om hot
och våld mot Sveriges
lärare och rektorer*

våld mot lärare och skolläda­re. Det är dags att bryta trenden nu. Lärare och elever har rätt till en lugn och säker arbetsmiljö.

Jag kan konstatera att statsrådet Ekström under mars kommunicerade att det nu är slut med hoten mot lärare. Detta skedde i debattartiklar och intervjuer. Det förslag som det hänvisas till är nya skrivningar i läroplanen till hösten där elevernas plikt att visa respekt för sina lärare och klasskamrater betonas, vilket i mina ögon är en mänsklig självklarhet redan i dag. Förutom detta nämns en nationell plan, utifrån 73-punktsprogrammet, och studiero som ska uppnås genom införande av mobilförbud. Kommer problemen verkligen att åtgärdas inom rimlig tid med detta? Avsaknaden av konkreta förslag under den förra mandatperioden lyser fortfarande med sitt exempel.

Herr talman! Skolan har stor betydelse när det gäller att förmedla värderingar och bygga en värdegrund. Därför har Kristdemokraterna gång på gång betonat vikten av att skolan inte får vara värde­neut­ral. Skolan har ett ansvar för att föra etiska samtal och tidigt markera gränser för vad som är tillåtet och vad som är rätt och fel. Problemen har, som jag ser det, sin orsak i att värderingsgrunden för hur man bör bete sig mot varandra saknas. Ingen lärare, rektor eller elev ska behöva utsättas för fysiskt eller psykiskt våld eller behöva utstå tillmälen och kränkningar.

Herr talman! Vi behöver skapa en ökad respekt för lärare, och lärare måste kunna agera utan att bli anmälda för kränkning. Skolan har ett ansvar för att erbjuda nödvändiga förutsättningar och stöd för alla elevers kunskapsinläring, men det måste också klargöras vilka regler som gäller och vad konsekvenserna blir om man inte följer dem.

Hur vi beter oss mot varandra har sin grund i att vi ger våra barn goda värderingar, och i mina ögon har familjen ett ansvar och bör göras mer delaktig i arbetet. Kristdemokraternas förslag om ett ansvars­kon­trakt är ett sätt att klargöra både vad skolans ansvar är och på vilket sätt familjen bör vara mer delaktig. De goda exemplen på tydligt ledarskap från skolläda­ningarnas sida, med klara ordningsregler och uppföljning av reglerna, bör bli mall för alla skolor.

Jag återkommer i mitt nästa inlägg till vad vi vill göra ytterligare.

Anf. 8 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Det är uppenbart att vi tycker olika i denna fråga. Man måste först och främst erkänna problemet, även om detta inte räcker, för vi är över huvud taget inte överens, inte om åtgärderna heller.

Redan för ett år sedan krävde vi i utbildningsutskottet i ett tillkännagivande att regeringen skulle återkomma med ett förslag om skärpt skollag när det gäller studiero och arbetsro. Vad har hänt det senaste året? Inte mycket, skolministern.

Några tycker att vi överdriver. När man står här och säger att vi överdriver i denna fråga vill man egentligen inte ta upp den, eller hur, Vänsterpartiet? Men detta är fakta, herr talman. Arbetsmiljöverket konstaterar att hot och våld mot lärare nästan har fördubblats på fem år. Det går inte en dag utan att vi hör från Lärarnas Riksförbund, Lärarförbundet eller lokala medienheter om elever som utsätter varandra för hot eller om det som vi diskuterar i dag, att lärare och rektorer utsätts för hot när de beslutar om ledighetsrutiner, när de beslutar att ingripa mot stöket i klassrummet och

när de beslutar om betygsättning. Detta är på riktigt. Om vi inte erkänner det kommer vi att ha en sådan här debatt varje år utan att lösa problemet.

Skollagen måste förändras. Det är ett krav från Liberalerna. När jag hade en interpellationsdebatt den 15 februari här i denna kammare meddelade utbildningsministern att hon inte var beredd att ändra lagen. Men kapitlet om lärarnas befogenheter måste ändras. Kapitlet om kränkande behandling måste ändras. Barn- och elevombudet i dess nuvarande form måste avvecklas.

Vi har skolmyndigheter som ingriper och underkänner lärarnas beslut när de vill ingripa mot stöket. Det absolut mest sorgliga och beklagliga i denna samhällsutveckling är att lärarna är rädda för att ingripa. Rektorer säger i sina svar till Skolverket att de inte använder flera av verktygen, de så kallade disciplinära åtgärderna. Då måste vi ta reda på varför de inte används. Jag misstänker, herr talman, att det beror på att vi har en kränkingskultur, en politisk kultur, en praxis och en syn att lärarna kan man ifrågasätta, lärarna kan man utmana, lärarna kan man hota och lärarna kan man göra lite vad som helst med – slänga kaffet i ansiktet på, putta på, knuffa och hota.

Detta är helt oacceptabelt, och det är därför vi har denna debatt i dag. Och det är därför vi kommer att kräva att regeringen vidtar åtgärder, för detta har inte skett.

Anf. 9 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Skolan är den plats där det hållbara samhället på många sätt startar. Det hållbara samhället kräver hållbara individer, och skolan ska vara denna plats. Den ska vara en plats för lärande, och trygghet och studiero är centrala förutsättningar för det. Vi har den senaste tiden tagit del av en debatt som handlar om att denna verklighet inte råder överallt i alla skolor, och detta är alarmerande och allvarligt.

Det är självklart att lärare inte ska få bete sig hur som helst mot elever, men det är också självklart att elever inte ska få bete sig hur som helst mot sina lärare. Det ska vara god ordning i klassrummet och i skolan. Ansvar vilar tungt på många. Självfallet vilar det på elever och lärare men också på rektorer, skolledare och andra vuxna i skolan och på föräldrarna. Politiken har också ett stort ansvar.

Det är dock inte fler disciplinära åtgärder som efterfrågas av lärarna. Detta var väldigt tydligt i den kartläggning som Skolverket presenterade i höstas. I stället är det tydliga regler om vad som gäller i varje klassrum som efterfrågas. Lärarna och rektorerna vill också se dialog, samtal, stöd och annat förebyggande arbete.

Lärarnas status i samhället i stort men framför allt i klassrummet måste stärkas, och här har Lärarlönelyftet bidragit och kommer att bidra. En utvecklad lärarutbildning är ytterligare ett steg som vi kommer att genomföra. Men det måste till en rad åtgärder, både från den politiska nivån och från skolorna: tid med eleverna, förbättrad elevhälsa och kontakt med föräldrarna.

MP-S-regeringen har vidtagit åtgärder. Under den förra mandatperioden tillförde vi resurser till 28 000 fler vuxna i skolan, och vi fortsätter redan nu i vårandringsbudgeten med 475 miljoner kronor till fler lärarassistenter, för att avlasta lärarna. Vi har stärkt ledarskapet i klassrummet, men vi kan och bör göra mer. Vi kommer att ta fram en nationell plan för

Prot. 2018/19:74
5 april

*Aktuell debatt om hot
och våld mot Sveriges
lärare och rektorer*

trygghet och studiero, för det är något som ska råda på varje skola och i varje klassrum.
(Applåder)

Anf. 10 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag åkte hem i dag efter en vecka full av påhopp och vet inte om jag någonsin vill komma tillbaka till mitt jobb.

Så skrev Catrin Johansson, som är lärare, i Lärarnas tidning förra månaden.

Till Catrin, alla hennes kollegor och alla rektorer vill jag säga: Ni har rätt till en arbetsplats som är fri från hot och våld.

Hot och våld är oacceptabelt på alla arbetsplatser. Det gäller också, och kanske i synnerhet, i skolan. Det ska råda nolltolerans. Den som utför sitt jobb enligt lagen ska ha samhällets fulla stöd. Rektorerna ska ha lärarnas rygg när lärarna fattar beslut enligt lagen. Skolchefer och huvudmän ska ha rektorernas rygg. Och jag kommer att hålla alla huvudmäns rygg, om huvudmännen sköter sitt jobb.

Samhällets stöd behövs. Vi föräldrar måste också se till att vi stöttar de lärare och de rektorer som upprätthåller trygghet och studiero i våra barns skolor.

Till alla elever vill jag säga: Ni har rätt till en trygg skola. Ni har rätt att lära er mycket i en trygg studiemiljö. Men ni ska också bidra till den trygga miljön. Ni är viktiga medarbetare i skolans viktiga lärandeuppdrag.

Kunskap är inte gratis. Kunskap är någonting man förvärvar med hårt arbete och med stöd av en erfaren och skicklig lärare. Och den elev som anstränger sig och gör sitt bästa i skolan ska ha ett så bra stöd så att man kan uppnå de mål som man vill uppnå med sin skola.

Den som har lyssnat på denna debatt har hört många ord. Men en sak har tyvärr lyst med sin frånvaro i flera av anförandena. Vi fastnar lätt i påhittade konfliktlinjer. De lärare som jag träffar säger: Gör inte detta. Lös problemen i stället.

Medan den retoriska debatten pågår här i riksdagen pågår vardagen ute i våra skolor. Där vill lärarna dels ha samhällets stöd, dels ha konkreta åtgärder.

Jag kommer under min tid som utbildningsminister att fokusera på trygghet och studiero i skolan. Vi kommer att arbeta hårt med den nationella planen. Vi kommer att införa ett mobilförbud, som kommer att göra livet lättare och minska konfliktnivån i många klassrum i Sverige. Vi kommer att se till att det finns bra regler för rektorer att hantera när det gäller avstängning och omplacering av elever. Och vi kommer att se till att det finns tid och resurser för att förbereda och genomföra undervisningen, stöd till elevhälsan och mer till dem som behöver mest.

De lärare som kämpar med världens viktigaste yrke förtjänar samhällets stöd, och de förtjänar också en politisk debatt där påhitt inte framförs, där man inte överdriver motsättningarna och där man faktiskt tar sitt ansvar som rikspolitiker och håller lärarnas rygg när de utför sitt jobb.

(Applåder)

Anf. 11 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Anna Ekström säger att hon ska koncentrera sig på studiero under denna tid. Men var finns alla konkreta förslag? Det enda konkreta förslag som har kommit och som vi har kunnat läsa om i 73-punktsprogrammet är förslaget om mobilförbud. Det kan väl ändå inte vara meningen att riksdagen ska förlöjliga lärarkår och skolledning till den grad att man tycker att de inte själva ska kunna besluta om mobiler eller inte i skolan eller i klassrummet?

Men var finns alla andra förslag om lärarutbildning? Var finns förslagen om att ändra i skolordning, lagar och förordningar eller om att införa ytterligare ett nytt brott som handlar om brott mot skolpersonal, rektor eller skolledare? Var finns förslagen om att förbättra elevhälsan? Det sker ingenting konkret som tyder på att denna regering kommer att vidta några åtgärder. Det är ändå Socialdemokraterna som har styrt i över fyra år och är ansvariga för skolan.

Anf. 12 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Kristina Axén Olin inleder med att fråga om mobilförbudet, och jag ska gärna berätta vad mobilförbudet kommer att gå ut på.

I dag är det så att de lärare som tycker att mobilerna stör undervisningen – det är faktiskt så många som två tredjedelar av alla lärare som säger att de minst en gång om dagen blir störda i undervisningen av chattande, sms:ande och spelande – antingen ska stödja sig på ett lokalt framtaget regelverk eller bedöma att mobilen stör i den akuta situationen. Gissa om det tar tid! Gissa om det tar tid att tjafsas och bråka med elever och att argumentera för att mobiltelefonen ska tas bort! Tänk vad mycket enklare det skulle vara för landets lärare om utgångspunkten är att mobilerna inte ska finnas med men att lärarna har den fulla makten att låta eleverna använda dem. Det kallar jag för att lita på lärarna.

Anf. 13 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Men snälla Anna Ekström, det handlar inte om huruvida jag är emot att man ska använda mobiler och titta på serier under lektionstid eller inte. Självklart ska mobiler inte användas för privat bruk under lektionstid.

Det som är problemet är att ni förlöjligar lärarkåren om ni tycker att vi ska behöva fatta beslut i riksdagen om man ska få använda mobiler för privat bruk eller inte under lektionstid. Om vi ska fatta den typen av beslut här i riksdagen, vad ska vi då fatta beslut om nästa gång? Ska vi fatta beslut om skolmat och om man ska ha köttfri måndag eller inte? Vad ska vi mer fatta beslut om? Men alla andra förslag lyser helt med sin frånvaro.

(Applåder)

Anf. 14 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag kan upplysa Kristina Axén Olin om att den förra alliansregeringen faktiskt fattade beslut om att elever får ha med sig mobilerna till lektionerna. Det är med stöd av skollagen som elever i dag har en fullständig möjlighet att ha med sig sina mobiler när de vill.

Vi vill stärka möjligheterna för lärarna att genomföra undervisning och lektioner utan att behöva ta en himla massa konflikter och tjafsande om mobilerna.

Detta är en förändring som jag har fått väldigt många tack för från lärarhåll. Lärarna vill inte tjafsa under lektionerna.

Anf. 15 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag har flera gånger lyssnat på och läst intervjuer med utbildningsministern, och jag tycker ändå att det finns en viss insikt i denna fråga som saknades hos den förra utbildningsministern. Det vill jag faktiskt framföra.

Men att vi har en politisk diskussion och att det ibland kan bli skiljelinjer i debatten handlar just om att vi efterlyser konkreta åtgärder. Det har tagit för lång tid. Sittande regering har nu varit vid makten i fem år, och det kommer fortfarande inte några konkreta förslag som lärarna efterlyser.

Utbildningsministern sa själv att hon tyckte att uteblivna disciplinära åtgärder är ett sätt att normalisera våldet. Det är helt rätt. Men hur ser utbildningsministern exempelvis på de signaler som vi får, där det finns en praxis som utvecklas mycket på grund av Barn- och elevombudet och där lärarna till slut inte vågar ingripa för att de är rädda att det ska få konsekvenser i form av skadeståndsskyldighet eller att de inte blir uppbackade av rektorerna?

Anf. 16 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Lärare ska inte vara rädda för att agera när situationen kräver det. Så länge lärarna håller sig inom det som är lagens ramar ska de känna samhällets stöd.

Jag skulle vilja råda Patrick Reslow och andra i denna kammare att vara lite försiktiga med att åberopa enskilda fall. Som minister är jag förhindrad att ge mig in i och diskutera enskilda fall. Men även om jag inte vore det skulle jag vara lite försiktig.

Att ta enskilda fall som utgångspunkt för sina politiska förslag riskerar faktiskt att man inte stöder sig på de många utvärderingar och den rika statistik som finns på detta område. Det är tillräckligt tydligt ändå.

Vi vet att den svenska skolan i alldeles för stor utsträckning präglas av otrygghet och bristande studiero, och det måste vi åtgärda.

Anf. 17 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag är mycket besviken på detta inlägg från utbildningsministern. Det är märkligt att utbildningsministern säger att vi inte kan tala om en praxis som utvecklas. Jag har inte talat om något enskilt fall. Jag talar om den praxis som har utvecklats med hjälp av Barn- och elevombudet. En praxis som har utvecklats är inte något enskilt fall. Det måste också en utbildningsminister kunna kommentera. Hon måste kunna säga att en praxis och en utveckling på området är fel.

Jag vidhåller den fråga som jag har ställt: Hur ser utbildningsministern på problemet med den praxis som har utvecklats?

Anf. 18 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! I några av inläggen i debatten har det framförts att jag skulle ha kategoriskt avvisat alla förslag om att ändra i skollagen. Jag vill betona att jag inte har några som helst problem med att ändra i alliansregeringens och Jan Björklunds skollag. Jag har heller inga problem med att

ändra i Nyamko Sabunis diskrimineringslagstiftning, om det skulle behövas. Min avsikt är att skollagen ska stötta de lärare som agerar enligt regelverket, och det är den avsikten jag kommer att arbeta efter.

(Applåder)

Anf. 19 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill inledningsvis lyfta fram det Anna Ekström sa i sitt anförande om att det är viktigt att fundera över tonläget i den här debatten och när vi diskuterar frågor som rör trygghet och studiero för såväl elever som lärare.

Det är därför med förvåning jag noterar att statsrådet såväl i dagens debatt som i Sveriges Television för några dagar sedan kopplar frågan om trygghet och studiero till frågan om valfrihet i skolan, det vill säga möjligheten för elever och lärare att byta skola och arbetsgivare. Jag skulle vilja höra på vilket sätt dessa frågor enligt ministern har något som helst samband.

Min andra fråga är: Det finns ett antal saker som kommer att genomföras, men på vilka områden ser Anna Ekström behov av ytterligare reformer för att stärka tryggheten för lärare? Det tycker jag inte framkom särskilt tydligt i anförandet.

Anf. 20 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Låt mig slå fast att jag tycker att det är bra och viktigt att vi har valfrihet i det svenska skolsystemet. Det är bra att föräldrar och elever kan göra ett val och ange vilken skola eleven helst vill gå på. Jag tycker också att det är utmärkt att det finns friskolor i det svenska skolsystemet.

Vi har dock ett problem, och det är att vi har fått en marknadsstyrning av skolan där skolor konkurrerar om elever. Risken är då uppenbar att elever och föräldrar ser skolan som en plats där man får kunskap levererad. Detta är någonting som jag har talat med många rektorer och många lärare om, och jag har hört många vittnesmål som just går ut på att lärare möts av elever som helt enkelt ställer krav på att få sin rätt tillgodosedd men inte känner att skolan också är en arbetsplats. Den berömde pedagogen John Hattie sa en gång: Teaching is hard, learning is harder. Ska skolan fungera måste eleverna också bidra till skolarbetet och inte se sig själva som kunder.

Anf. 21 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik:

Herr talman! Jag vill understryka att skolan förstås ska kunna ställa krav på elever och deras föräldrar. Det är en given förutsättning. Betyg är till exempel inte en beställningsvara.

Tack vare valfriheten gör vi det också möjligt för var femte lärare, som i dag känner sig otrygg när han eller hon går till sin arbetsplats, att faktiskt fortsätta sin karriär inom skolväsendet men på en annan arbetsplats – en skola eller huvudman som klarar det uppdrag vi i dag diskuterar, nämligen att upprätthålla studiero och trygghet för lärarna och deras arbetsmiljö.

Anf. 22 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag får tacka Fredrik Christensson för hans starka stöd för att lärare ska ses som förmedlare av kunskap och som de som ska se till att

Prot. 2018/19:74
5 april

*Aktuell debatt om hot
och våld mot Sveriges
lärare och rektorer*

med ledarskap i klassrummet säkra att elever lär sig mycket. Jag tackar också för stödet för att elever och föräldrar inte ska agera på ett sådant sätt mot lärare att de betar sig som kunder på en marknad. Tack, Fredrik Christensson!

Anf. 23 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Tack för inlägget, statsrådet Ekström! Vi är inte alltid överens om saker, och vi ska väl hålla debatten på en viss nivå och se vilka lösningar som finns på problemen.

Det är viktigt att se att problemen finns, och i ljuset av det undrar jag lite vad som är statsrådets tidsplan för den nationella plan som tas fram och som är ett resultat av den överenskommelse som har träffats med C och L. Vad är tidsplanen för att veta och komma till rätta med det?

Jag undrar också hur tankarna går när det gäller att skapa ett ökat skydd för lärare och skolpersonal. Vi har ju ett blåljusänk: Vi har sett hur samhällsfunktioner drabbas, och vi vill lyfta fram graden av allvar i de angreppen. Hur ser statsrådet på den frågan?

Anf. 24 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag får börja med att be Fredrik Christensson om ursäkt – jag svarade faktiskt inte på den fråga som nu upprepades.

När det gäller det framtida arbetet med trygghet och studiero och den nationella planen är det en fråga som vi i regeringen tänker samarbeta med Centern och Liberalerna om. Den står klart och tydligt inskriven, tillsammans med flera av dessa punkter, i vårt januariavtal. Jag vill återkomma till tidsplan och innehåll när vi har jobbat med frågan tillsammans. Precis som eleverna ska känna respekt för sina lärare och kamrater känner jag stor respekt för Centern och Liberalerna när det gäller att tillsammans med dem arbeta fram riktigt bra förslag i den här frågan.

Anf. 25 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Jag uppfattade inte riktigt svaret på min andra fråga, den om blåljusänk för lärare. Den kan statsrådet ta i nästa replik.

Jag hänger på ytterligare en fråga. Vad är ministerns tankar om det jag utgick ifrån i mitt anförande – att stärka samarbetet med familjen, men kanske också kraven, i form av ett ansvarskontrakt eller något liknande? Vi vet att det finns på vissa skolor och att det fungerar. Anser ministern att det skulle kunna ingå i ett uppdrag att skapa en mer nationell syn på detta?

Anf. 26 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! På den senaste frågan kan jag svara ett obetingat ja. Jag ser att föräldrarnas roll är helt avgörande. Ett barn – en elev – som från sina föräldrar hör att man inte behöver lyssna på läraren gör förstås inte det. Jag tycker att föräldrarna har en given roll i det stora arbete som måste göras lokalt på varje skola för att stärka tryggheten och studieron, så det förslaget ställer jag helhjärtat upp på.

Jag ber att få återkomma när det gäller frågan om blåljusänk, för nu är min talartid slut.

Anf. 27 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Fler elever upplever att det inte råder trygghet och studiero i klassrummet och i skolan. Det har ökat under de senaste fem åren, det vill säga under den tid då Anna Ekströms parti har haft regeringsmakten. Vi ser också att fler lärare – jag vidhåller detta – är rädda för att ingripa eftersom de riskerar att bli anmälda till Skolinspektionen och skolmyndigheterna.

När det gäller olika ingångar i dessa frågor har vi till exempel föreslagit att Barn- och elevombudet ska avvecklas. Utifrån vår debatt den 15 februari har jag tolkat regeringens svar som att man inte är beredd att göra det. Vi har också nyligen föreslagit ett införande av ordningsbetyg i skolan, och även det har ministern sagt nej till. När jag i februari krävde att skollagen ska ändras svarade regeringen att bedömningen är att det inte behövs. Vi tycker alltså olika i dessa frågor, statsrådet, och det måste vi kunna säga.

Vidhåller statsrådet sina svar från den 15 februari?

Anf. 28 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag säger ja till trygghet och studiero. Jag säger ja till att lärare ska ha ett starkt stöd när de ingriper i enlighet med lagen, men jag säger nej till den administrativa omgång som ordningsbetyg skulle innebära – och som inte är önskad av lärarna själva. I dag har lärarna alla möjligheter att skriftligen meddela sig med föräldrarna och klart och tydligt tala om på vilket sätt elever betar sig illa i skolan, men de behöver faktiskt inte sitta och skriva långa ordningsbetyg för alla elever som sköter sig. Det är faktiskt flertalet elever som gör det. Jag säger nej till onödig administration, och jag säger ja till trygghet och studiero.

När det gäller Roger Haddads andra fråga handlade de svar jag lämnade i en interpellationsdebatt om en väldigt specifik fråga, nämligen huruvida regeringen förberedde ändringar i vissa delar av skollagen. Självklart är jag beredd att ändra i skollagen om det behövs. Hela vårt januariavtal går ju ut på att vi ska göra förändringar som kräver ändringar i skollagen; det måste väl Roger Haddad ändå vara medveten om.

Anf. 29 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Det är bättre att regeringen erkänner att man har ändrat sig inom loppet av drygt en månad. För en månad sedan ville man nämligen inte ändra skollagen.

Från Liberalernas sida kräver vi dock att kapitlet om kränkande behandling och kapitlet om lärarnas befogenheter ska ändras. Till och med Skolinspektionen har framfört att det vore bra med en översyn och förändring. Det finns 16 jurister på Skolinspektionen som i en skrivelse har kritiserat Barn- och elevombudets bedömningar. Det i sig borde väl få statsrådet att agera.

Anf. 30 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Roger Haddad ägnar sin replik åt att diskutera Skolinspektionens juristers åsikter. Jag tackar för den upplysningen.

Jag kan försäkra Roger Haddad om att jag kommer att göra allt som står i min makt för att säkra trygghet och studiero. Behöver skollagen ändras kommer jag att göra det. Detta strider på intet sätt mot vad jag sa i den interpellationsdebatt vi hade i februari.

Jag ser fram emot ett gott samarbete i dessa frågor, Roger Haddad – det behövs om vi ska kunna säkra elevernas trygghet och studiero. Vi måste på riksplanet fokusera på ändringar som behöver göras.
(Applåder)

Anf. 31 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Herr talman! Omdömen i ordning och uppförande är självklart ingen universallösning på problemen i skolan, men det är en liten signal om att vi tycker att det är viktigt med ordning och lugn och ro i skolan.

Nu har en majoritet i riksdagen ställt sig bakom att införa omdömen i ordning och uppförande, men det kanske blir med det som med ett annat beslut som riksdagen har fattat gällande skolan: En majoritet i riksdagen har fattat beslut om 26 miljoner kronor extra för en lönesatsning på förstelärare i ytterstaden, men det beslutet, herr talman, verkställer inte regeringen. Pengarna, de 26 miljoner som riksdagen har beslutat om, är utbetalda till Skolverket, men Skolverket kan inte verkställa det beslutet eftersom man inväntar regeringens beslut. Så vi får väl se hur det blir med omdömena i ordning och uppförande.

För några veckor sedan kom Brisrapporten, en gedigen och sorglig läsning om 77 500 barns kontakter med Bris den senaste tiden. I rapporten framgår väldigt tydligt att samtalen som handlade om skolan har ökat med 25 procent den senaste tiden. Bris har haft 14 000 kontakter med barn och unga som just handlade om bekymmer med skolan.

Ingen annan verksamhet i Sverige har så lång varaktig kontakt med barn som skolan. Skolan är alltså otroligt viktig. Ändå berättar barn om koncentrationssvårigheter på grund av hög ljudnivå i klassrummen och om lärare som inte lyckas skapa en lugn arbetsmiljö, vilket leder till att konflikter mellan elever blossar upp.

Herr talman! Jag har fortfarande inte hört något enda konkret här i salen om lärarutbildning, om rektorssatsning, om elevhälsa eller om ändring av lagar och förordningar för att skapa lugn och ro. Det enda konkreta som har dykt upp i diskussionen är mobilförbud.
(Applåder)

Anf. 32 PATRICK RESLOW (SD):

Herr talman! Sverige har redan i dag svårt att rekrytera lärare. Med den situation som i dag råder är det inte konstigt att många ställer sig frågan: Varför ska jag bli lärare? Varför ska jag som lärare utstå alla dessa hot och alla dessa situationer i mitt arbete?

Vittnesmål från lärare i medierna talar också om detta. Erfarna lärare slutar. Nyutexaminerade lärare söker sig till andra arbetsmarknader. Rädslan för att göra fel gör att många lärare ofta inte vågar ingripa i hotfulla situationer. Detta är inte en bra utveckling.

Det är viktigt att lärarna nu får känna att de har samhällets stöd i ryggen när de tillrättavisar elever och försöker hålla ordning. Om inte lärarna kan agera, vilka ska då vara förebilder för eleverna? Vilka ska då ta hand om kunskapsutvecklingen?

Se på Finland! Det är ett bra exempel på hur hela samhället har slutit upp för att skapa ordning och reda i skolan.

Sverigedemokraterna efterlyser nu skarpa förslag för att komma till rätta med problemen. Jag har fortfarande inte hört nya, skarpa förslag i den här debatten.

Vi vill att elever som mobbar, bär kniv och utövar hot eller våld ska flyttas från skolorna. Vi vill göra det betydligt lättare att stänga av elever och dessutom stänga av dem på längre tid. Vi vill utkräva ett starkt föräldraansvar. Vi vill ge lärarna alla möjliga verktyg som behövs för att hålla ordning.

Finns det tveksamheter i skollagen – se till att snabbt rätta till dessa och skriv nya regler om så behövs! Sänk toleranströsklarna för vad lärare får göra för att hålla ordning i klassrummen! Inför de ordningsomdömen som riksdagen redan har beslutat! Och framför allt: Avskaffa Barn- och elevombudet, vars praxis har lett till svårigheter för lärarna att hålla ordning i skolan!

Anf. 33 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Skolan måste ta ett större ansvar för lärares, elevers och skolledares arbetsmiljö. När lärare utsätts för hot och våld måste detta anmälas till arbetsgivaren och till Arbetsmiljöverket via skyddsombuden.

Skolan ska inte vara en frizon för brott. På många håll i landet anmäls inte de brott – ganska allvarliga i flera fall – som sker i skolans lokaler eller i dess omnejd. För Centerpartiet är det viktigt att det blir en självklarhet att brott som begås i närheten av skolan också anmäls – dels för att få fram statistik, dels för att kunna göra insatser. Varje brott som sker utan att det anmäls är en normalisering av våldet, och det är inte acceptabelt.

Det behövs även fler vuxna i skolan. Vi behöver stärka såväl skolledarna som lärarna i deras ledarskap. Skolinspektionen behöver bättre följa upp de skolor där man inte lyckas upprätthålla ordning och reda och en god arbetsmiljö för lärare, elever och skolledare.

Att skärpa lagen för att omgående kunna flytta elever som allvarligt stör studieron och tryggheten för övriga elever och lärare är en viktig del. De skärpta skrivningarna i läroplanen om att tydliggöra elevernas plikt och respekt för personal och andra är bra.

Men låt oss vara ärliga: Det är svårt, kanske inte ens möjligt, att lagstifta om detta. I grunden handlar det om ett problem med respekt för skolan som institution och för lärarna som ledare. I den stora samhällsutmaning vi har behöver föräldrarna och det övriga samhället ta ett större ansvar. Vi bär alla ett stort ansvar i den samhällsutvecklingen. Låt oss därför ge de bästa förutsättningarna till lärare att utföra sitt arbete och stärka deras trygghet och arbetsmiljö.

Anf. 34 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Skolan är samhällets viktigaste institution och plats. Det är en viktig plats när det kommer till att uppfylla vårt uppdrag om allas rätt till kunskap, men det är också samhällets viktigaste demokratiforum.

När vi diskuterar den här frågan måste jag säga att jag blir ganska provocerad. Det som egentligen hör till justitieutskottets område tas flitigt upp i debatten för att måla upp en bild av att vi från den rödgröna sidan i utbildningsutskottet inte tar frågan om hot och våld i skolan på stort allvar.

Prot. 2018/19:74
5 april

*Aktuell debatt om hot
och våld mot Sveriges
lärare och rektorer*

Inte ett enda förslag har kommit från Alliansens och högerens företrädare i övrigt när det kommer till att lösa grundorsakerna till problematiken, varför vi har den situation vi har.

Dessutom blir jag väldigt provocerad av att man målar upp en bild av att den svenska skolan befinner sig i totalt kaos. Det stämmer inte, och det är inte en bild som lärarna vill att vi ska ge samhället i övrigt.

Skolan är till viss del en återspeglings av samhället. Sverige var en gång i tiden ett av världens mest jämlika länder. I dag ser det inte ut så. I dag ser vi allt större psykisk ohälsa. Vi ser hur skönhetsidealen påverkar unga tjejers psykiska hälsa. Vi ser hur segregationen breder ut sig på grund av de ökande klyftorna. Vi ser växande rasism, sexism och patriarkala strukturer.

För detta är det inte populistiska förslag som ordningsbetyg i skolan som kommer att vara lösningen. För att lösa detta måste man se till att rektorerna får vara de pedagogiska ledare de har utbildat sig till att vara. Man måste se till att ha tydliga förhållningsregler när det kommer till rasism, patriarkala strukturer, sexism och homofobi. Man måste se till att bygga en jämlik skola för alla, inte bara för några få. Och för det krävs det en politik som inte sänker skatterna på bekostnad av resurser till skolan. (Applåder)

Anf. 35 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet tycker inte att vi ska beskriva skolan som kaos. Om det har kommit in 870 anmälningar, en fördubbling, till Arbetsmiljöverket, om en av fyra lärare är orolig för att man blivit hotad med anmälan av elever och föräldrar för att man vidtagit åtgärder och om 51 procent av våra skolelever i nian har blivit utsatta för brott under skoldagen, då är det väl ändå näst intill kaos vi måste benämna det som.

Anf. 36 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag måste återigen påpeka att jag inte alls håller med om den bild som målas upp av att skolan är i totalt kaos. Finns det problem med hot och våld i den svenska skolan? Ja, det finns det. Vad behöver man göra för att komma till rätta med det? Jo, man går till grundorsakerna i stället för att sätta plåster på såret.

Det har inte kommit ett enda förslag från Kristina Axén Olins parti om hur man ska lösa de här problemen i grunden. I stället kommer ni med populistiska förslag som ska se bra ut i tv och artiklar.

Anf. 37 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Det är inte sant att vi inte har lagt några konkreta förslag. Vi har lagt hundratals förslag. Bland annat har ett antal av våra motioner där vi just har haft förslag röstats ned den här veckan. Problemet är att Moderaterna inte styr i det här landet utan att det faktiskt är Socialdemokraterna med instämmande många gånger från Vänsterpartiet, Miljöpartiet och nu Centern och Liberalerna som styr och är ansvariga för skolpolitiken. Det är därifrån man ska undra varför det inte kommer konkreta förslag. Vi har lagt förslag om alltifrån elevhälsa och lärarutbildning till ordningsbetyg och högre lön i ytterstadsområden och alla möjliga andra saker.

Anf. 38 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Hur mycket jag än kan kritisera Socialdemokraterna för delar av deras politik vill jag ändå säga att Moderaterna väl ändå måste erkänna att det var ni som var med och tog fram den skollag som råder i dag.

När det kommer till den här frågan menar jag att jämlika samhällen och jämlika skolsystem är de bästa systemen även när det gäller frågan om elevers behandling av varandra och av lärarna i den svenska skolan. Får vi till en jämlik skola som är till för oss alla kommer också de här problemen att minska. Under tiden ska rättsväsendet också såklart göra det som det måste enligt lagen.

Anf. 39 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Det låter precis likadant som alltid när Daniel Riazat är uppe i talarstolen. Det är klassklyftor, marknadsanpassning och liknande som är problemet. Men Daniel Riazat ser inte vad som händer. Lärare slutar, man vill inte jobba som lärare, anmälningarna ökar och våld och knivar finns i skolorna. Ser verkligen inte Daniel Riazat och Vänsterpartiet problemen med detta? Jag hör inte ett enda konkret förslag från Vänsterpartiet mer än att man ska rätta till den här marknadsanpassningen på skolans område som det heter i klasskamp retoriken. Vad är det för annat konkret som Vänsterpartiet vill genomföra?

Anf. 40 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Det är ganska skrattretande när en representant för SD pratar om ordning och reda.

När det kommer till varför lärarna slutar handlar det främst om arbetsmiljön. Det handlar om att man känner att man inte har tillräckliga resurser och att man inte har tillräckligt mycket makt för att sätta in de stödåtgärder som behövs. När det gäller vapen och våld i skolan kan det väl ändå inte vara upp till mig som skolpolitiker att snacka om att förändra vapenlagarna. Det är någonting som hela riksdagen ansvarar för och som vi också har tagit initiativ till.

Anf. 41 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Vad Daniel Riazat har en skyldighet att göra som skolpolitiker är att se till att det finns regler som gör att de elever som har med sig knivar och vapen tas bort från skolorna, håller sig långt borta från skolan, inte stör andra elever och inte utsätter lärare och andra för våld.

Är det någonting vi kan konstatera, herr talman, är det att Daniel Riazat och hans vänsterparti starkt har bidragit under lång tid till nedmonteringen av auktoritet i det här samhället. Det har trängt in även i skolan.

Anf. 42 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag tror att många förstår vilket slags retorik jag skulle vilja kalla det där för.

När det kommer till frågan om våld och hot i skolan finns det redan lagstiftning som handlar om att ingen människa i vårt samhälle får utsätta en annan människa för våld och hot. Om inte den lagstiftningen följs är det inte bara regeländringar som kommer att leda till att lösa det, utan vi måste

då se till som riksdag, Sveriges lagstiftande organ, att lagstiftningen följs. Jag ensam kan inte ansvara för den delen, vilket påstods här tidigare.

Anf. 43 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Ledamoten Riazat anger att vi inte har ett ökande problem. Det är lite konstigt att man då i tidningarna läser att anmälningarna om hot och våld mot lärare ökar. Menar ledamoten Riazat att det är en falsk bild som ges från bland annat Arbetsmiljöverket? Och är den trend som vi har sedan 2012 gällande ökade anmälningar fiktiv?

Anf. 44 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag har inte någon gång i mina anföranden sagt att den här problematiken inte finns eller att den inte har ökat. Det jag har sagt är att jag tycker att det är fel att måla upp en bild av att hela skolan står i totalt kaos, för det är ingen som gynnas av det – varken vårt samhälle som sådant eller skolan och skolväsendet.

Jag menar att det här är ett stort problem men också att vi måste gå tillbaka till grundproblematiken och lösa den. Det handlar om segregation, allt större klyftor, sexism, rasism och en rad andra problem som vi måste få bukt med.

Anf. 45 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik:

Herr talman! Ledamoten Riazat säger att vi ska hålla oss till ämnet men ger sig själv ut i en betraktelse över hela samhället. Det vore intressant att i det sista inlägget höra vad ledamoten Riazat vill göra i skolan. Vill ledamoten ha skärpta regler, en större kontakt med föräldrarna och en värdegrundsdiskussion där vi definierar ansvar både för skolan och för familjen?

Anf. 46 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Ingemar Kihleström frågade mig vilka åtgärder jag vill se i skolan. Jag har sagt det redan, exempelvis när det kommer till att rektorer ska få chansen och tiden att få vara de pedagogiska ledare som de är utbildade till att vara. Jag vill se tydligare förhållningsregler när det gäller frågan om hot, våld, rasism, sexism och homofobi. Jag vill också se till att stifta lagar som skrotar de nuvarande segregeringssystemen och ger lärarna mer makt och resurser att kunna förverkliga det som de är där för att göra, nämligen ge alla elever den kunskap som de har rätt till.

Anf. 47 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet fortsätter med sådana här verklighetsfrånvända inlägg. Det är inte Liberalerna som har hittat på att våldet och hoten mot lärarna har ökat eller fördubblats. Det är inte Liberalerna som i Skolverkets enkät till eleverna har framfört att det är mer oordning, att det är allvarliga ordningsproblem och att de gärna vill ha tydligare rutiner och lärare som direkt säger till när de gör något fel.

Vilka slutsatser drar Daniel Riazat av att eleverna efterfrågar tydligare riktlinjer?

Anf. 48 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag drar slutsatsen att vi behöver tydligare riktlinjer, men jag drar också slutsatsen att Liberalerna kommer med populistiska förslag för att det går ganska dåligt för dem i opinionen just nu.

Vi är här för att ta ansvar för hela vårt samhälle. Vi är här för att stifta lagar och göra det med största ansvar. Det är inte ansvarsfullt att komma med förslag som inte leder till några som helst förbättringar i den svenska skolan och att måla upp bilden av att hela den svenska skolan står i totalt kaos.

Anf. 49 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Jag har inte använt ordet kaos i mina inlägg, utan det är Vänsterpartiet som gillar sådana ideologiska slagord. Vi uppmärksammar de konkreta problemen. Det finns ingen respekt längre för Sveriges lärare. Det finns ingen respekt längre från föräldrarna gentemot skolans personal. Det är därför vi har hamnat i den här situationen, och det är därför pendeln har slagit över och lärare inte vågar ingripa. Varför vill inte Vänsterpartiet erkänna det här problemet?

Anf. 50 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Uppenbarligen finns det ingen respekt i den här kammaren heller när det gäller att lyssna på sina meningsmotståndare när de talar.

I det här fallet måste jag säga att jag är på lärarnas sida, och jag är på elevernas sida. Jag tycker också att saker och ting behöver förändras i den svenska skolan. Jag tycker till exempel att lärarna behöver bli fler, och jag tycker att de behöver få mer befogenheter och resurser för att kunna göra de insatser som behövs. Jag vill också, i alla lägen, oavsett om det rör skolan eller övriga samhället, att rättsväsendet ska sköta sitt så att det inte ska gå så här långt.

Anf. 51 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Herr talman! I mitt tidigare anförande angav jag vad vi kristdemokrater ser som basen för att komma till rätta med problemen: en tydlig värdegrund definierad av ordningsregler som följs upp med en tydlig koppling till familjen.

Men det behövs fler åtgärder. Flera har nämnts här. Och vi är eniga om att göra satsningar. Men jag ser att det behövs ett ökat skydd för lärare, liknande det tänk som finns i Blåljusutredningen. Viktiga samhällsinstitutioner ska inte behöva riskera att utsättas för våld.

Vi behöver också samordna samhällets resurser än mer. Samarbete mellan skola, socialtjänst och polis behöver utvecklas och effektiviseras. Om det finns hinder för den samordningen bör vi som politiker fatta nödvändiga politiska beslut.

I den budget som gäller nu har vi med en ökad satsning på vård. Det är viktigt att också bygga ut elevhälsan och kapa köerna till BUP. Den ungdom som inte mår bra hamnar nämligen lätt i konfrontation.

Vi måste också se över en utökad möjlighet att snabbare flytta på elever som begår brott.

En trygg uppväxt ger trygga barn. Vi behöver även stödja föräldraskapet.

Det är också viktigt att ta till vara resurser hos polisen. Fler poliser ger förutsättningar för att komma till rätta med de problem vi har i samhället i dag. Allt fler tar till våld, och gränsen för att använda vapen sänks. Gärningsmännen är yngre. Polisen bör få i uppdrag att ytterligare informera och skapa kontakt för att förebygga, inte bara ingripa när brotten sker.

För att lyckas med det här behövs en politik med ett helhetsperspektiv på barn och ungdomar. Det behövs en stödjande familjepolitik, en bra skola, satsningar på ungas uppväxtmiljö, ett grundligt brottsförebyggande arbete och en offensiv kriminalpolitik. Det är allas vårt ansvar att skapa en lugnare situation i skolan. Låt oss samverka.

Anf. 52 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Liberalerna säger oftast, med all rätt, att vi sätter skolan främst. Det finns inget viktigare yrke i Sverige än läraryrket. Därför är vi besjälade av skol- och utbildningspolitiken. Det är det som leder ett bra samhälle och en utveckling i framtiden. Det är därför vi är angelägna om att situationen i svensk skola ska bli bättre.

Det stämmer att många elever trivs bra i våra skolor. Det visar Skolinspektionens enkäter. Vi ser till och med en positiv utveckling när det gäller skolresultat. Det måste man också säga. Men det är många obehöriga som lämnar grundskolan, och det är många som lämnar gymnasiet utan grundläggande behörighet till högskolan eller en färdig yrkesutbildning.

Det är ordningsproblemen som är svensk skolas stora bekymmer just nu. Det är och borde vara vår huvudvärk. Det handlar om skolledare som inte alltid stöttar sina lärare, en lärarkår som inte vågar ingripa och som ibland motarbetas, ibland av politiker, ibland av rektorer eller av våra egna skolmyndigheter som statliga Skolinspektionen eller Barn- och elevombudet.

Det är ingenting som vi har hittat på. Vi har uppmärksammat den här frågan i decennier. De senaste två månaderna har jag personligen lyft upp frågan om studiero och trygghet varje dag och efterfrågat konkreta åtgärder. Det handlar inte bara om mer resurser och fler lärarassistenter – även om vi häromdagen gjorde upp med regeringen om ett förslag på en halv miljard.

Det handlar också om ordningsproblemen och föräldransvaret. Det är föräldrarnas och elevernas syn på bildning, skolan och lärarnas roll som är problemet.

Herr talman! Jag hoppas innerligt att den här debatten om hot och våld mot lärare visar att vi har ett problem och att vi måste lösa det. Det handlar i grunden om att återupprätta läraryrkets status och respekten för Sveriges lärare.

Anf. 53 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Roger Haddad för initiativet till den här debatten. Jag kan konstatera att vi är överens om det mesta, nästan allt som har sagts.

Jag vill ställa en fråga till Roger Haddad. Ni hade under åtta år makten över skolan. Samtidigt verkade ni kraftfullt för att upprätthålla massinvandringspolitiken. Är Roger Haddad villig att erkänna att massinvandringspolitiken har haft starkt negativa effekter på just ordningen i skolan?

Anf. 54 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Jag kommer ihåg när jag och Patrick Reslow satt i alliansgruppen, då han var företrädare för Moderaterna och inte tyckte att det var något problem med den förda Reinfeldtlinjen. Jag misstänker att vi var överens om de frågorna. Du protesterade i alla fall inte, Patrick Reslow.

Förminska inte ordningsproblemen i skolan. Det spelar ingen roll vilken ort man besöker, om det är en friskola eller kommunal skola, i ett ut-
anförskapsområde eller i innerstad. Ordningsproblemen finns överallt. Det borde vara kärnan när man ska angripa problemet.

Anf. 55 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag håller med. Visst är det så.

Samtidigt kan vi gå till de kommuner som har fått en stor ström av just invandrare under lång tid, och där vi har stora problem. Roger Haddad får gärna komma till mig i Malmö och besöka skolor för att se hur det ser ut. Vi kan åka till Göteborg och till Södertälje. Det finns också skolor här i Stockholm som har stora problem.

Frågan kvarstår: Är Roger Haddad villig att erkänna att massinvandringsspolitiken har haft starkt negativ påverkan när det gäller att upprätthålla ordning i våra skolor?

Anf. 56 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Jag tycker att vi har stora integrationsproblem. Är det något parti som har lyft upp det här innan Sverigedemokraterna ens kom in i Sveriges riksdag är det dåvarande Folkpartiet liberalerna. Tyvärr fick vi inte stöd för många av våra skärpta krav på nyanlända när det gäller språktest för medborgarskap eller ordning och reda i mottagandet.

Man får dock inte förenkla den här allvarliga debatten om hot och våld mot lärare. Det spelar ingen roll vem det är som angriper lärarna eller eleverna. Det ska oavsett leda till en konsekvens.

Anf. 57 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Vi har i snart en och en halv timme debatterat hot och våld mot Sveriges lärare och rektorer. Det är en debatt som egentligen inte borde behövas. Men vi står här ändå, därför att situationen påkallar det. Vi vet att ordningsstörningar förekommer. Det är störningar som övergår i hot och våld. Det är oacceptabelt. Det ska vara noll tolerans.

Åtgärder behöver vidtas. Det ska råda trygghet och studiero i skolan. Därom är vi eniga. Debatten i dag har visat just det.

Det behövs en mängd åtgärder. Det behövs fler vuxna i skolan. Vi behöver stärka ledarskapet och stärka elevernas förutsättningar. Det krävs en palett av åtgärder. Vi kan nog också ana att orsakerna till att det ser ut som det gör måste sökas på många håll. Det gäller situationen i skolorna, i klassrummen och i korridorerna, men det är bara ett av ställena vi behöver leta på. Vi behöver leta över hela samhället.

Herr talman! Jag tror att det växer ett misstroende mot auktoriteter i samhället. Debatten i stort har fått en allt rårare ton, inte minst i sociala medier. När till och med ledamöter i vår egen församling, riksdagen, betar sig illa på exempelvis Twitter är det klart att barn och ungdomar följer efter och tar till sig av den raa tonen. Det är ytterligare ett av de många ställen vi kan leta bland.

Herr talman! Vi letar vidare. Vi hittar åtgärder – det är viktigt – och vi behöver göra det tillsammans.

Därmed vill jag tacka för debatten.
(Applåder)

Anf. 58 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Miljöpartiet förespråkar lugn och ro och säger att det behövs en palett av åtgärder. Då undrar jag var den där paletten är. När ska vi få se några konkreta förslag på hur man förbättrar lärarutbildningen och hur man förbättrar elevhälsan? När ska det verkligen göras en satsning på rektor och skolläda, som kanske är de viktigaste personerna av alla? När ser vi de förslagen?

30 procent av eleverna i grundskolan säger i Skolverkets undersökning att det saknas arbetsro på minst hälften av alla lektioner.

Anf. 59 MATS BERGLUND (MP) replik:

Herr talman! Kristina Axén Olin efterfrågar fler åtgärder. Hon har haft två anföranden och ett antal repliker på sig men har inte fört fram några egna förslag på åtgärder.

Jag har nämnt en hel del. Vi har tillskjutit pengar så att 28 000 fler vuxna arbetar i skolan i dag. Vi fortsätter i vårandringsbudgeten med att satsa på lärarassistenter. Det är en åtgärd.

Vi stärker ledarskapet. Vi stärker elevernas förutsättningar. Och en nationell plan för trygghet och studiero är på gång. Det är bara några av de åtgärder som jag har nämnt och som vi kommer att vidta.

Anf. 60 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik:

Herr talman! Här verkställs dock inte ens det som riksdagen har beslutat om och som skulle kunna påverka ordning och reda och ge en bättre arbetsro.

Jag påminner igenom om de 26 miljoner som riksdagen har beslutat om. De ska höja lönerna för förstelärarna i ytterstadsområdena med 10 000 i månaden. Detta har inte verkställts på grund av att regeringen inte hjälper Skolverket att kunna betala ut pengarna till lärarna.

Vi har här fattat beslut om ordningsbetyg och ordningsomdömen. Det återstår att se om ni över huvud taget tänker verkställa det som en majoritet här i riksdagen faktiskt har beslutat.

Anf. 61 MATS BERGLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag nämnde ett antal åtgärder som vi har vidtagit. Jag vet inte varför vi inte har talat om dessa åtgärder. De handlar väldigt mycket om det fofarbete som verkligen behövs.

Vi behöver inte fler disciplinära åtgärder. Det var väldigt tydligt i den rapport som Skolverket kom med så sent som i höstas. Det är inte detta rektorerna vill ha. Vi behöver satsa på fler vuxna i skolan. Det är väldigt tydligt.

Ordningsbetyg tror jag är en väldigt dålig idé, eftersom det tar mycket resurser från lärarna. I stället vill vi tillföra fler elevassistenter så att lärarna får mer tid.

Anf. 62 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Om jag inte missminner mig satt Miljöpartiet i fyra år på ministertabureten och hade full möjlighet att rätta till de brister som fanns, men det gjordes inte. Tvärtom fick vi här i kammaren gång på gång höra att det inte behövdes några nya åtgärder. Det som fanns var tillräckligt.

Hur kommer det sig nu att Miljöpartiet plötsligt är intresserat av att ta tag i dessa frågor? Är det kanske opinionen som kallar på andra insikter?

Anf. 63 MATS BERGLUND (MP) replik:

Herr talman! Patrick Reslow frågar bland annat vilka åtgärder vi har vidtagit. Vi har nämnt ett antal av de åtgärder som vi har vidtagit. Jag har inte på något sätt sagt att vi därmed är nöjda. Vi kommer att fortsätta leverera.

Redan i vårändringsbudgeten tillför vi till exempel 475 miljoner till lärarassistenter. Ytterligare åtgärder måste vidtas. Elevhälsan är helt klart en sak som vi måste jobba vidare med.

Anf. 64 PATRICK RESLOW (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker att detta i mycket symboliserar problematiken som finns med regeringen, där Miljöpartiet ingår. Prestationerna man gör är svaga.

Risken är nu stor att problemen kommer att finnas kvar långt efter att Miljöpartiet har tvingats lämna Sveriges riksdag. Det skulle vara beklagligt. Vi behöver åtgärder nu, inte sedan.

Frågan kvarstår: Vilka åtgärder vill Miljöpartiet nu driva i regeringsställning?

Anf. 65 MATS BERGLUND (MP) replik:

Herr talman! Jag nämnde att vi är överens om att situationen i skolorna är allvarlig. Vi måste fortsätta vidta åtgärder.

När jag säger att vi vidtar åtgärder lyssnar ni inte på vad vi säger. Vi har fler lärare i skolan, men vi måste till exempel ge lärarna mer tid och utrymme. Men ni vill bara ha sådana disciplinära åtgärder som lärarna och rektorerna *inte* efterfrågar. Det är fotarbete och långsiktighet som krävs. (Applåder)

Anf. 66 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Herr talman! Vi ska agera mot hot, våld och ordningsstörningar i skolan och vara tydliga när de inträffar. Vi ska agera för att motverka hot, våld och ordningsstörningar genom mer resurser, en elevhälsa som kan vara proaktiv, ett ledarskap både i skolan och i klassrummet som säkerställer trygghet och studiero och genom tid. Lärarna behöver tid för att förbereda undervisning och för att genomföra undervisning.

Lärarnas arbetsmiljö och elevernas trygghet hänger ihop. De är två sidor av samma mynt. Lärarnas arbetsmiljö och tillgången till lärare – lusten att vara lärare och arbeta som lärare – hänger också ihop. De är också två sidor av samma mynt.

Elevernas trygghet och elevernas kunskapsutveckling hänger också ihop. De är två sidor av samma mynt.

För alla som vill verka för en jämlik kunskapsskola är trygghet, studiero och lärarnas arbetsmiljö väldigt viktiga. Tack för denna debatt! Den har varit bra för att säkerställa att vi har en stor möjlighet att gemensamt stärka tryggheten och studieron i Sveriges skolor.
(Applåder)

Den aktuella debatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 15 mars justerades.

§ 3 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till justitieutskottet:
RiR 2019:11 Myndighetsgemensamt arbete mot organiserad brottslighet – brister i styrning och uppföljning

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:
Socialförsäkringsutskottets betänkanden
2018/19:SfU16 Migration och asylpolitik
2018/19:SfU17 Anhöriginvandring
2018/19:SfU18 Arbetskraftsinvandring
2018/19:SfU19 Medborgarskap
2018/19:SfU23 Avtal om social trygghet mellan Sverige och Filippinerna

§ 5 Svar på interpellation 2018/19:151 om Sverige och investerarskyddet

Anf. 67 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr talman! Jens Holm har frågat statsrådet Hans Dahlgren om han anser att det är rimligt att bolag kan stämma stater utanför det ordinarie rättsväsendet och om Sverige avser att följa EU-kommissionens rekommendation att verka för att investeringsskyddet mellan EU-länderna upphävs, inklusive det investeringsskydd som finns i internationella energifördraget.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Vad gäller den första frågan vill jag framhålla att investeringsskyddsavtal ingås mellan stater för att säkerställa att investerare inte utsätts för exempelvis orättvis eller diskriminerande behandling i förhållande till det egna landets investerare. Avtalen innehåller också ett system för att lösa tvister som uppstår mellan investerare och stat, bland annat genom tillgång

till bindande skiljeförfarande. Investeringsskyddsavtal är något som efterfrågas av våra investerare och som har visat sig fylla en viktig funktion då överträdelse av investeringsskyddsbestämmelserna förekommer, även i utvecklade länder.

Rättspraxis från ett stort antal skiljeförfaranden har genomgående visat att stater har långtgående rättigheter att lagstifta för att skydda allmänna ändamål såsom hälsa och miljö. Från svensk sida har vi samtidigt sett ett behov av att modernisera investeringsskyddsavtalen för att spegla den utveckling av politiken som skett på området.

Herr talman! EU har därför i de senaste handels- och investeringsskyddsavtalen som framförhandlats med Kanada, Singapore och Vietnam drivit och fått genomslag för viktiga reformer som på många sätt är globalt nydanande. En sådan reform handlar om just rätten att reglera, där parterna i dessa avtal tydliggjort att stater har rätt att lagstifta för att värna exempelvis miljön, även om detta skulle få negativ inverkan på investerarens förväntningar om till exempel vinst.

EU har i avtalen också fått gehör för att överge systemet med ad hoc-skiljenämnder och i stället övergå till ett domstolssystem med permanent avlönade domare och en överprövningsinstans i syfte att säkerställa ökad rättssäkerhet, transparens och effektivitet. Genom EU driver Sverige också att denna reformansats ska prägla den process som nu påbörjats för att modernisera energistadgefördraget.

Vad gäller den andra frågan om investeringsskydd mellan EU-länder är medlemsstaterna eniga så långt som att den dom EU-domstolen meddelade i mars 2018, den så kallade Achmeadomen, bör omsättas i form av en uppsägning av våra EU-interna bilaterala investeringsskyddsavtal. Däremot anser Sverige och ett antal andra medlemsstater att det på inget sätt är uppenbart att Achmeadomen ska tolkas så att också EU-intern tvistlösning under energistadgefördraget är oförenlig med EU-rätten.

Den frågan är för närvarande föremål för domstolsprövning. Regeringen anser att det vore olämpligt att föregripa denna prövning och är därför inte beredd att i avvaktan på utfallet av denna göra några utfästelser avseende den EU-interna tillämpningen av energistadgefördraget.

Anf. 68 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill tacka ministern för svaret på min interpellation. Jag tycker att det är en viktig diskussion. Det gäller kanske särskilt eftersom frågan om investerarskydd är en bortglömd dimension i den politiska debatten. Det kanske inte är så konstigt. Det är små klausuler som letar sig in i internationella handelsavtal och andra slags avtal. Men investerarklausulerna används allt oftare av bolag för att stämna stater.

Enligt FN:s organ Unctad har mer än 800 bolagsstämningar gjorts de senaste åren mot stater, och antalet stämningar ökar. Enligt Unctad vinner bolagen i de flesta fall, till skillnad mot vad ministern har sagt tidigare i debatter. Oavsett det är det så att om ett bolag kan stämna en stat på mångmiljardbelopp blir det ett problem för en stat att föra fram progressiv lagstiftning på kanske miljöområdet, folkhälsoområdet och liknande.

Därför är det väldigt glädjande att EU-domstolen i fjol beslutade att investeraravtalen åtminstone mellan EU:s länder ska upphävas. Det är en anomali. Det är märkligt och felaktigt att europeiska bolag kan stämna andra europeiska stater utanför det ordinarie rättsväsendet.

Prot. 2018/19:74
5 april

Svar på
interpellationer

Det här är processer som inte sker inom det ordinarie rättsväsendet. Det sker i speciella investertribunaler eller som till exempel här i Sverige hos Stockholms Handelskammare. Det är en av de mest frekvent anlitade tribunalerna där bolag kan stämma stater.

Det är märkligt att regeringen tycks tycka att det är helt i sin ordning att bolag får den gräddfilen och kan stämma stater på det viset. Jag vill fråga Ann Linde: Vad är det för fel på det ordinarie domstolsväsendet? Om ett bolag känner sig illa behandlat kan det gå till en ordinarie domstol. Varför ska det vara ett särskilt investertribunalsystem för bolagen?

Jag är inte heller så säker på att det är ett system som är särskilt efterfrågat av till exempel svenska företag. Det som jag tror är viktigt för företag om de ska investera i ett annat land är utbildningsnivån i det landet, lönenivåer, att det är ordning och reda på arbetsmarknaden så att de vet vad som gäller när de anställer och så vidare. Det kan vara att det finns en lokal marknad som vill köpa ens produkter och så vidare. Att man ska ha ett särskilt investerarskydd brukar komma väldigt långt ned på företagets prioriteringslista.

Det är därför märkligt att den svenska regeringens linje är att bejaka att investeraravtalen ska tas bort mellan EU:s länder men inte då det kommer till investerarskyddet inom det internationella energifördraget. Det är energifördraget som Vattenfall två gånger har lutat sig mot då man har stämt tyska staten för avvecklingen av kärnkraften och för hårdare krav på utsläpp från kolkraftverk i Hamburg. Varför ska inte också det internationella energifördragets investerarskydd inkluderas och tas bort?

Anf. 69 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! När det gäller investeringsskyddsavtal vill jag framhålla att det i grunden handlar om att ge investerare från ett land rätt att behandlas rättvist och skäligt och inte diskrimineras i förhållande till det egna landets intressen och investerare. Dessa ska få en skälig ekonomisk ersättning till exempel när det gäller expropriation.

Till skillnad från vad Jens Holm nu säger är investeringsskyddsavtal något som efterfrågas av våra investerare och som har visat sig fylla en viktig funktion. Även om investeringsskyddsavtal är särskilt viktiga i länder med osäkra och instabila rättsväsen kan överträdelser av investerares rättigheter förekomma också i utvecklade länder.

Jens Holm tar själv ett exempel på detta då den tyska federala författningsdomstolen 2016 kom fram till att Tysklands regering visserligen hade full rätt att avveckla kärnkraften. Men att göra detta utan att erbjuda skälig kompensation hade inneburit ett brott mot den grundlagsskyddade egendomsrätten. Det är någonting som är oerhört viktigt för att utveckla demokratiska länder.

Jag vill också passa på att kommentera Jens Holms påstående att investeringsstämningar skulle ha utvecklats till ett hot mot progressiv lagstiftning på nationell nivå. Det finns inga empiriska belegg för detta. Tvärtom visar rättspraxis från ett stort antal skiljeförfaranden att stater har långtgående rättigheter att lagstifta för att skydda allmänna ändamål, till exempel hälsa och miljö. Det gäller även inbegripande lagstiftning som till exempel införandet av neutrala cigarettförpackningar som i fallet med Philip Morris mot Uruguay, som ofta används felaktigt i diskussionen. Skiljedomstolar har ansett att det ingår i staters rätt att reglera.

Från svensk sida har vi samtidigt sett ett behov av att modernisera investeringsskyddsavtalen. Där vill jag ge Jens Holm rätt. Det har varit väldigt många dåliga delar i det som vi vill modernisera när vi ser på den politiska utvecklingen av investeringsskyddsavtalen. Därför har man i Kanadaavtalet, Singaporeavtalet och Vietnamavtalet fått genomslag för viktiga reformer av investeringsskyddsavtalet.

En sådan reform handlar just om rätten att reglera. Där har parterna skrivit i avtalen att man har rätt att lagstifta för att värna exempelvis miljön även om det skulle få negativa effekter på investerarnas förväntningar om kommande vinst. Jag tycker att EU driver den här frågan med att påbörja att modernisera också energistadgefördraget.

Anf. 70 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag måste ställa en fråga till ministern. Ministern säger att investerarskyddet inte innebär något som helst hinder för progressiv lagstiftning. Vi kan ta Kanada som exempel. Kanada var ett av världens första industriländer som fick ett väldigt utvecklat investerarskydd mot sig i form av Naftaavtalet 1994.

Kanada har sannolikt blivit världens mest stämnda industrination. Den är stämd mer än 35 gånger, tror jag, ofta av USA-bolag eller kanadensiska bolag som etablerat sig i USA för att kunna stämma Kanada. När delstaten Quebec förbjöd frackning av fossilgas fick man direkt en stor stämning mot sig. Man har fått stämningar mot sig när man har försökt begränsa oljeutvinning och för att man vill skydda mer natur. Då har man också fått stämningar på mångmiljardbelopp.

Kanada kan lagstifta på området. Det är helt korrekt. Men det har ett väldigt högt pris. Ingen lagstiftare vill tvingas betala tiotals miljarder i kompensation till bolag som tycker att deras vinster har äventyrats. Därför, Ann Linde, är investerarskyddet borttaget i det omförhandlade Naftaavtalet. Kanada har förhandlat bort det tillsammans med USA.

Jag tror att det finns ett skäl till att man har gjort det. Man vill inte få de här bolagsstämningarna mot sig längre. Det gäller också Australien och Nya Zeeland, Ann Linde får gärna korrigera mig på den punkten. Är det inte så att i de nya frihandelsavtalen med EU vill inte Australien och Nya Zeeland ha investerarskydd? Varför är det så? De kanske inte vill ha nya stämningshot från tobaksbolag hängande över sig.

Mercosurländerna i Sydamerika är ett annat exempel. Indien och Indonesien är andra exempel på stater som inte vill ha investerarskydd. Jag tror att det helt enkelt är så att man vill kunna lita på sina normala rättsväsen. Man vill inte ha några speciella gräddfiler för bolag.

Fru talman! Varför vill Ann Linde och den svenska regeringen ha det? Det förstår inte jag. Vattenfall är intressant. Det fallet var precis uppe i författningsdomstolen i Tyskland. Det är helt korrekt.

Jag tycker också att det kan vara rimligt att en nationell domstol beslutar att en stat ska bevilja kompensation. Men varför ska Vattenfall gå vidare till en separat investerartribunal när detta redan sorterar under det ordinarie rättsväsendet? Det visar bara att detta är ett särskilt förfarande, som ligger utanför det ordinarie rättsväsendet. Jag tycker att det är bra att EU driver att avtalen ska plockas bort åtminstone mellan EU:s länder. Det är en bra start.

Fru talman! Jag vill återigen ställa frågan till ministern: Varför driver Sveriges regering att investeraravtalen mellan EU:s länder ska tas bort, men inte avtalen inom ramen för det internationella energifördraget? Eller har jag missförstått den svenska positionen i det här fallet?

Det förefaller, ärligt talat, vara så att den svenska regeringen helt och hållet går Vattenfalls ärenden. Man vill ta bort investeraravtal mellan EU-länder på alla andra områden, men inte där Vattenfall har stämt tyska staten i en särskild investerartribunal. Även om detta är uppe för rättslig prövning kan den svenska staten spela in sina synpunkter i prövningen. Jag vill fråga: Har den svenska staten gjort det?

Anf. 71 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Låt mig börja med Jens Holms kommentar om Kanada. Först och främst måste man säga att Kanadas regering är en av de mest progressiva i världen. Jag har full tillit till Kanadas utrikesminister, som jag också känner, när det gäller den förhandling om USMCA som man nu har gjort. Anledningen till att man tar bort investeraravtalet är bland annat att Kanada har varit helt drivande i det nya skiljedomsförfarandet för investeringar. Kanada och EU har drivit att detta ska vara globalt och fast och att man ska ha fasta domare och överprövningsorgan. Man ska alltså inte ha det så här specifikt.

När det gäller Jens Holms fråga om investeringsskydd mellan EU-länder och att det tas bort är regeringen fast besluten att ta bort avtalen och uppfylla det som EU-rätten kräver i och med domstolsbeslutet om Achmea. Vi kommer att säga upp alla våra över 60 bilaterala avtal.

Däremot anser Sverige, liksom ett antal andra medlemsländer, att det inte är uppenbart att Achmeadomen ska tolkas så att EU-intern tvistlösning under energistadgefördraget är oförenlig med EU-rätten. Achmeadomen yttrar sig inte över energistadgefördraget. Det har en utformning som också skiljer sig på viktiga punkter från bilaterala investeringsskyddsavtal.

Men framför allt är frågan om energistadgefördragets förenlighet med EU-rätten för närvarande föremål för domstolsprövning. Det har kommit in en så kallad ogiltighets- och klandertalan till Svea hovrätt. Därför tycker regeringen att det vore olämpligt att föregripa prövningen. Jag och regeringen är inte beredda att uttala oss om detta förrän vi har fått ett uttalande från hovrätten.

Det förtjänar också att framhållas att ett stort antal av skiljedomarna som nyligen har meddelats i EU-interna tvister med energistadgefördraget som underliggande avtal har handlat om att svarandestaten har dömts att betala ut ekonomisk ersättning till investerare i den förnybara energisektorn. Detta beror på ett brott mot investerarnas berättigade förväntningar i samband med avveckling av subventioner till förnybar energi.

Det här tycker jag skulle vara intressant för Jens Holm, för det visar att investeringsskyddsavtal kan spela en viktig roll för att skydda den förnybara industrin mot brott mot överträdelse av investeringsskyddsprincipen. Om investeringsskyddet mellan EU-länder under detta avtal i stället upphävs, så som Jens Holm anser, skulle dessa investerare i förnybar energi inte ha haft rätt att påkalla skiljeförfarande för att få kompensation för den ekonomiska skada som de har lidit.

Anf. 72 JENS HOLM (V):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det självklart finns exempel på det sistnämnda – att bolag har fått kompensation därför att förutsättningarna har försämrats för förnybar energi. Jag vill minnas att det har varit fall uppe i Spanien och Italien. Men även dessa länder är faktiskt rättsstater, så även i dessa fall kan man gå till det ordinarie domstolsväsendet. Vi behöver inte bygga upp ett separat investerarskydd för bolag.

Det känns lite som att Ann Linde och den svenska regeringen är last man standing på den skuta som håller på att sjunka. Australien, Nya Zeeland, Mercosur, Indien, Indonesien och Nordamerika – allt fler inser att investerarskydd är en anomali. Det är någonting som inte hör hemma mellan rättsstater. Man överger investerarskydden. Men varför Ann Linde och den svenska regeringen krampaktigt klamrar sig fast vid denna investerarskyddsmast förstår jag verkligen inte.

Jag vill avsluta med att återigen ställa min fråga. Som det är nu är den svenska regeringens position att investerarskydd mellan EU-länder ska tas bort förutom när det gäller det internationella energifördraget. Jag vill därför fråga Ann Linde om denna position kan förändras utifrån processen i Svea hovrätt. Och kommer den svenska regeringen att lämna in ett yttrande till processen i Svea hovrätt om investerarskydd inom ramen för det internationella energifördraget?

Anf. 73 Statsrådet ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag tycker att det är rimligt när man vill göra stora investeringar att man också har möjlighet att bli kompenserad om det blir stora förändringar. Det kan till exempel handla om expropriation.

Detta hände till exempel när Sverige beslutade sig för att avveckla kärnkraften. Staten fick då betala ut ett stort belopp till Eon, för att de hade investerat i att bygga kärnkraftverken. Sedan ändrade vi politik, vilket vi har full rätt att göra, och därefter betalade vi ut till Eon.

Det är samma fråga som gäller Vattenfall i dag. Man har ändrat sin politik, vilket är fullt okej enligt allting. Och givetvis har bolaget rätt att kräva kompensation. Det är ingenting som regeringen lägger sig i, för det är en fråga för bolaget.

Man ska kunna använda investeringsdomstolar just för att det land som man har investerat i inte ska ha en fördel, vilket är vad många investerare tror kommer att hända. Om man investerar i ett land och landet sedan får ett krav på kompensation finns en risk att detta land ger sin egen stat mer rätt än man ger det enskilda bolaget. Det är alltså detta man är rädd ska hända.

Jens Holm hävdar att investeringsskyddsavtalen utgör ett hot mot progressiv lagstiftning. Jag återkommer till det här, för jag tycker att det är viktigt: Det finns inga empiriska belägg för detta. Tvärtom har rättspraxis visat att man har mycket långtgående rättigheter att skydda miljö och hälsa. Det har också visat sig att investeringsskyddsavtalen har skyddat den förnybara sektorn.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2018/19:157 om fler lärare

Anf. 74 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Johanna Rantsi har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att få fler lärare att stanna kvar i läraryrket och vilka åtgärder jag avser att vidta för att fler ska utbilda sig till lärare.

Jag vill börja med att säga att jag verkligen instämmer med interpellanten i att vi behöver fler utbildade lärare. Som jag har svarat tidigare här i kammaren är lärarbristen en av skolväsendets största utmaningar. Under den förra mandatperioden inleddes en kraftig utbyggnad av lärar- och förskollärarytbildningarna i hela landet, och de senaste åren har vi legat på historiskt höga nivåer vad gäller antalet antagna studenter. Läsåret 2017–2018 påbörjade ca 2 400 fler studenter en lärarutbildning jämfört med läsåret 2013–2014. Regeringen har också satsat på fler vägar in i läraryrket, bland annat genom flera satsningar på den kompletterande pedagogiska utbildningen, KPU. Under de senaste åren har antalet examinerade från KPU ökat, vilket är positivt.

Men samtidigt har vi haft en ökning av antalet barn och elever i den svenska skolan och förskolan, vilket är huvudorsaken till att andelen behöriga lärare minskar. Att få fler att vilja bli och förbli lärare kommer därför fortsättningsvis vara en högt prioriterad fråga för regeringen.

I januariavtalet, som Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Liberalerna nyss har kommit överens om, finns flera förslag för fler lärare. Bland annat nämns att förutsättningarna för akademiker att bli lärare ska underlättas. Dessutom ska längden för kompletterande pedagogisk utbildning kortas ned och studietakten höjas. Vidare ska möjligheterna att jobba på en skola och studera till lärare parallellt förbättras.

Det är också mycket angeläget att lärarna är kvar i läraryrket. Lön och möjligheter att utvecklas i yrket är två motiv att vilja förbli lärare. Med Lärarlönelyftet, som regeringen införde under den förra mandatperioden, har 67 000 lärare fått höjda löner. I januariavtalet ingår att ett professionsprogram för lärare och rektorer ska införas. Professionsprogrammet ska utgöra ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling och stärka läraryrkets attraktionskraft.

Jag delar också interpellantens bedömning att lärare är lärare för att de vill undervisa, och att det behöver finnas förutsättningar för detta. Därför har regeringen investerat i mer personal i skolan. I dag arbetar ca 28 000 fler i svensk skola jämfört med 2014. Av januariavtalet framgår att resurser ska tillföras för att anställa fler lärarassistenter. Nationella riktlinjer ska tas fram för hur lärarassistenter, socionomer och andra yrkesgrupper ska kunna avlasta lärarna. I avtalet finns också en rad insatser för att motverka den situation av brist på studiero och trygghet som interpellanten beskriver. Bland annat ska en nationell plan för studiero och trygghet i skolan genomföras och elever som hotat eller utsatt andra för våld ska lättare kunna stängas av eller omplaceras.

Slutligen konstaterar jag att arbetet för att minska lärarbristen, på både kort och lång sikt, kommer att behöva fortsätta, så att fler vill bli och förbli lärare.

Anf. 75 JOHANNA RANTSI (M):

Fru talman! Tack, ministern, för ditt svar!

De flesta lärare blir förmodligen lärare för att de vill undervisa. Därför välkomnar jag de förslag som gör att lärare kan ägna mer tid just åt undervisning. Lärarassistenter är en sådan satsning som Anna Ekström lyfter fram. De kan avlasta lärare i icke-pedagogiska arbetsuppgifter och se till att lärare får ägna mer tid åt det de är kompetenta i.

Vi har nämligen ett kompetensförsörjningsproblem i dag. Lärarbristen är enorm. Det lyfts också fram i svaret. Lärarbehörigheten i grundskolan är nu nere på 70,5 procent, och det kommer att saknas närmare 80 000 lärare inom ett par år.

Dessvärre finns det många faktorer som avskräcker personer från att bli lärare i dag och också från att stanna i yrket. Det är oordning, brist på trygghet och studiero. Hot och våld är sådant vi läser om i medierna och ser i våra skolor.

Anna Ekström menar att vi de senaste åren legat på historiskt höga nivåer vad gäller antalet antagna studenter i lärarutbildningen. Det är bra, men det är inte tillräckligt bra. Det är nämligen så att antalet studenter som tar sig igenom utbildningen har minskat, och avhoppet från lärarutbildningen är skyhögt. De oroar mig.

I en studie från Göteborgs universitet anger nästan hälften av de studenter som hoppat av lärarutbildningen att de har gjort det av lärarutbildningsrelaterade skäl. Vi behöver se över lärarutbildningen. Vi behöver en bättre lärarutbildning av hög kvalitet.

Ytterligare ett samband som studien visar är ett statistiskt samband mellan avhopp och gymnasiebetyg. Studenter som är antagna till lärarutbildningen med låga gymnasiebetyg hoppar av utbildningen i större utsträckning än andra.

Här har vi ett problem. Att som Anna Ekström fokusera på antalet antagna till lärarutbildningen löser nämligen inte grundproblemet. Ökat antal platser på lärarutbildningen ger fler studenter med lägre meritpoäng, vilket ger fler avhopp och lägre kvalitet. Detta bidrar till ökade kostnader och ger inte den effekt som behövs. Det är slöseri med resurser som hade kunnat användas till att förbättra arbetsmiljön för de lärare vi redan har.

Det är nämligen så att varannan lärare har övervägt att lämna läraryrket. 38 000 utbildade lärare har redan gjort detta. Nio av tio lärare upplever att de inte hinner med sina ordinarie arbetsuppgifter under ordinarie arbetstid.

Vad som är än mer oroande är att vi ser en ökad arbetslöshet bland lärare. Det är för att fler lärare säger upp sig på egen begäran, och anledningen till det är just en försämrad arbetsmiljö. Samtidigt råder det en enorm lärarbrist. Detta är ett av de större problemen i svensk skola i dag.

Åtgärder går för långsamt, och jag upplever inte att regeringen gör tillräckligt. Den utveckling jag har beskrivit är skrämmande, och åtgärder måste ge resultat redan nu. Detta är lärarnas vardag. Det påverkar våra elever.

Hur säkerställer Anna Ekström att de åtgärder som beskrivs här ger effekt hela vägen in i klassrummet för elever och lärare?

Prot. 2018/19:74

5 april

Svar på
interpellationer

Anf. 76 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Lärare är, skulle jag säga, vårt viktigaste yrke. Precis som Johanna Rantsi säger har vi en oroväckande brist på lärare. Det är ett bristproblem som spiller över på väldigt många områden. Utan tillgång till välutbildade och erfarna lärare får vi inte heller tillräckligt många blivande ingenjörer, sjuksköterskor, läkare, plåtslagare och kockar – alla de yrken där vi i dag också har stor brist. Själva lärarbristen riskerar alltså att förvärra också den brist på andra välutbildade yrkesgrupper som finns i Sverige.

Lärare är alltså, hävdar jag, vårt viktigaste yrke. Allt vi kan göra för att säkra att fler vill bli lärare, att de lärare vi har stannar kvar och att lärare som har lämnat yrket återvänder är också värt att göra.

Vi är helt överens om den här saken. Vi är helt överens om att om vi ska lösa detta är det inte en enkel åtgärd som krävs. Johanna Rantsi räknar upp ett antal åtgärder som i mycket handlar om lärarutbildningen. Det är min kollega Matilda Ernkran's ansvarsområde, så jag kan bara svara översiktligt om det och får hänvisa till Matilda Ernkran's när det gäller frågor om just lärarutbildningen.

Men när det gäller lärarnas arbetsmiljö finns det verkligen mycket att diskutera. När jag för några år sedan åkte runt och talade med lärare om vad som krävdes för att stärka attraktiviteten i läraryrket var det ofta lönen som lyftes fram. När jag träffar lärare i dag är det förstås många som har önskemål och synpunkter när det gäller lönen, men fråga nummer ett är arbetsmiljön och den ökade pressen, som naturligtvis hänger ihop med bristen på lärare.

Här blir det viktigt att göra många saker samtidigt. På Matilda Ernkran's område pågår ett arbete med att stärka förutsättningarna för att komma in på lärarutbildningen. Jag gick igenom det i mitt skriftliga svar. På mitt område handlar det mycket om att se till att de lärare vi har ska få, precis Johanna Rantsi skriver i interpellationen, möjlighet att ägna sig åt det som de faktiskt blev lärare för, nämligen att undervisa.

I dag har vi i regeringen berättat att vi i samarbete med Centerpartiet och Liberalerna kommer att gå fram med ett stort paket för att stärka tillgången till lärarassistenter. 475 miljoner konor kommer att avsättas i den vårandringsbudget som kommer att föreläggas kammaren om några dagar. Jag törs berätta detta eftersom Liberalerna redan har gått ut och aviserat detta.

Det här blir förstås en viktig reform. Det blir också viktigt hur den genomförs, för lärarassistenter ska avlasta lärarna. Detta ska inte medföra att lärarna får handleda lärarassistenter, utan det måste faktiskt handla om att lärarassistenter avlastar lärarna när det gäller det som lärarna upplever som mest besvärande och mest i vägen för undervisningen.

Fru talman! Det handlar mycket om de sociala uppgifter som ligger på lärare – kontakter med olika myndigheter och kontakter med hem och liknande.

För en lärare är det viktigt att ha dokumentation i sitt arbete. Alla akademiskt utbildade grupper arbetar med olika former av dokumentation, men den dokumentation som lärarna ska ägna sig åt vill jag ska vara kopplad till precis det som interpellanten tar upp i sin fråga, nämligen undervisningen.

Satsningen på lärarassistenter är viktig. Skälet till att jag tycker att den är viktig är att det är min bestämda övertygelse att vi måste göra många saker om vi ska komma till rätta med lärarbristen. Vi måste tillsammans se till att läraryrket blir det attraktiva yrke som det faktiskt en gång var. Om inte lärarna själva uppfattar yrket som attraktivt spelar det ingen roll vad vi gör.

Prot. 2018/19:74
5 april

Svar på
interpellationer

Anf. 77 JOHANNA RANTSI (M):

Fru talman! Anna Ekström lyfter arbetsmiljön som viktig. Där kan jag inte göra annat än att instämma.

När jag inte vikarierar i riksdagen är jag i skolan. Jag jobbar på en fantastisk gymnasieskola i Angered i Göteborg. Jag arbetar som lärare. Jag ser mycket av det vackra och det fina som finns. Men jag ser också det som inte fungerar. Jag ser hur lärare inte orkar längre.

Jag hade aldrig kunnat tänka mig att det skulle vara så känslomässigt engagerande och krävande att vara lärare. Ganska ofta bryter jag och mina kollegor ihop. Det är mycket. Som jag sa tidigare upplever nio av tio lärare att de inte hinner med sina arbetsuppgifter.

Jag kan berätta att jag aldrig har skrattat, eller för den delen gråtit, så mycket på en och samma arbetsplats. Det är känslomässigt engagerande. Man känner sig många gånger otillräcklig. Det skapar uppgivenhet i lärarkåren när man inte hinner ta rast, inte hinner gå på toaletten och, framför allt, inte hinner hjälpa sina elever.

Många blir sjukskrivna, och en del väljer att gå ned i tid. Vi behöver se över lärares tidsanvändning. Vi behöver se vad de faktiskt gör. Vi behöver se allt som görs utöver undervisning. Sociala relationer med elever är av stor vikt, men lärare ska inte behöva vara administratörer. Det finns mycket att göra på dessa områden.

Lärare i Sverige lägger nämligen mindre tid på undervisning än vad man gör i andra länder. Flera timmar om dagen läggs på administration och omsorg. Samtidigt vet vi att lärares kompetens är en av de faktorer som har störst påverkan på elevers resultat. Vi behöver ta hand om lärarnas tid bättre.

För dem som vill gå från ett annat yrke till läraryrket behöver det bli enklare att läsa en kompletterande lärarutbildning. Vi behöver ta bort stelbenta regler och byråkrati. Vi behöver också fler karriärsteg inom yrket. Att vi har infört karriärtjänster, såsom förstelärartjänster, anser jag är välkommet. Vi behöver se till att fler kompetenta lärare stannar kvar i undervisningen. Det finns för få karriärsteg inom skolan i dag. Många kompetenta lärare försvinner till andra branscher. Vi behöver se till att de kan avancera utan att lämna klassrummen.

Anna Ekström talar om satsningar för att stärka yrkets attraktivitet och om vikten av att ha samhällets stöd i ryggen. Men var är de konkreta åtgärderna? Det räcker inte att tala om detta. Åtgärder måste till snabbt. Detta har länge varit ett problem, och åtgärderna kommer för sent. Det här måste få effekt hela vägen in i klassrummet, för lärarnas skull men framför allt för elevernas skull.

En kollega till mig berättade att hon som ny fick höra att yrket består av 70 procent slit och obehag och 30 procent glädje men att de 30 procenten väger upp all möda och alla tårar. Men med de förutsättningarna, Anna Ekström, gör vi inte läraryrket mer attraktivt. Regeringen har misslyckats

med att skapa attraktivitet för läraryrket. Det måste gå fortare. Problemen är akuta.

Hur ska Anna Ekström snabbare göra läraryrket attraktivt igen?

Anf. 78 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Johanna Rantsi räknar upp ett antal tillkortakommanden. Jag kan väl lite självkritiskt säga att vi inte har skött arbetet med att stärka läraryrket tillräckligt bra i Sverige. Jag vill gå så långt som att säga att vi är fler som borde dela på den skuldbördan. Jag vill inte frikänna den regering jag verkar i. Jag vill heller inte frikänna tidigare socialdemokratiska regeringar. Jag skulle heller inte vilja frikänna den borgerliga regering som vi hade under åtta år. Här har vi ett delat ansvar.

Vi har också ett delat intresse av att hitta lösningar. Jag är nämligen övertygad om att vi, om vi ska stärka läraryrkets attraktivitet, måste ha en samling bakom skolan och en samling bakom läraryrket. Och vi som agerar inom politikens ram måste anstränga oss för att bidra till en stärkt attraktivitet för läraryrket.

Johanna Rantsi talade om lärares tidsanvändning. Jag tror att det är en nyckel när det gäller arbetsmiljöfrågorna. Jag kan nämna några korta exempel på vad som har gjorts under den mandatperiod som vi har bakom oss. Jag fick ju förtroendet att verka som gymnasie- och kunskapslyftsmister under två av de fyra åren. På mitt område kan jag nämna ett av många exempel: Vi införde en tydlig bestämmelse om att den som är mentor inte måste vara lärare. Det gjorde vi för att säkra att lärarna, där det önskas, kan få fokusera helt och hållet på undervisningen.

Jag nämnde också i mitt svar att Matilda Ernkran's inom sitt ansvarsområde, inom ramen för januariavtalet, kommer att ta fram en kompletterande pedagogisk utbildning för befintliga akademiker, som ska vara snabbare än dagens.

Johanna Rantsi tog upp en fråga som jag tror är helt avgörande, nämligen lärarnas utveckling. Vi talar i skolan väldigt mycket om elevernas progression, men också en lärare utvecklas under arbetslivet. Om vi jämför lärare med andra akademiskt utbildade yrkesgrupper ser vi att det ofta saknas en tydlig professionsutveckling, en tydlig yrkesutveckling, under arbetslivet. Den som inte blir rektor har ganska små möjligheter att ta kliv i sin yrkesutveckling och också ganska små möjligheter att utvecklas.

Här kan jag meddela att det professionsprogram som regeringen kommer att arbeta mycket hårt med och som finns med i januariavtalet ger oss stora möjligheter att stärka lärarnas yrkesutveckling.

Jag är för min del övertygad om att vi har mycket att lära oss av andra länder. De länder som har uthålligt höga kunskapsresultat i de olika kunskapsmätningarna präglas ofta av en stark tilltro och tillit till lärarnas yrkesutövning och av en tydlig professionsutveckling. Jag skulle kunna ge exempel. Jag kan gärna återkomma till det i mitt nästa anförande om det finns intresse av det. Men låt mig bara konstatera att det är ett professionsprogram som säkrar att lärarna vet hur de ska göra för att utvecklas i yrket och att de får tillgång till sådan kompetensutveckling som gör att de kan stärkas i sin lärarroll under läraryrkets gång. De ska också ges möjligheter att ta andra arbetsuppgifter inom ramen för läraryrket.

Jag kan nämna ett exempel: Att handleda VFU-studenter är typiskt en sådan sak som kräver lite mer erfarenhet än vad en alldeles nyutexaminerad lärare har och som också kräver en viss kompetensutveckling.

Jag vill också peka på den möjlighet som alldeles för många huvudmän inte tar på tillräckligt stort allvar. Det handlar om den period av mentor-skap som en nyutexaminerad lärare faktiskt har rätt till i början av sin yr-kesutövning. Med det konstaterar jag att en mycket stor del av ansvaret för dessa frågor ligger på våra huvudmän. Jag har dock för avsikt att så mycket som möjligt stärka möjligheterna för huvudmännen att göra sitt jobb på ett bra sätt.

Anf. 79 JOHANNA RANTSI (M):

Fru talman! Det gläder mig att Anna Ekström talar om kompetensut-veckling. Jag tror dock inte att vi ska glömma att detta behöver ske utifrån lokala behov. Behovet behöver komma från gräsrotsnivå. Jag tror att vi ska akta oss för att spetsa till det för mycket från politiskt håll.

Det behövs däremot ökade statliga satsningar, men vi kan inte ha för mycket statsbidrag som är riktat till skolorna. Kommunerna står inför ge-mensamma utmaningar, men de har även väldigt olika sådana. Kommun-politiker står handfallna på många ställen. Resurser räcker inte till. Lärar-bristen har här varit det största problemet. Det har bidragit till en löneglid-ning som vi ser på många håll i landet. Lönerna har där ökat väldigt fort. Det gör att det är brist på resurser i många kommuner. Att lärarlönerna ökar är positivt på väldigt många sätt, men det bidrar också till nya pro-blem.

Kommuner i olika delar av landet har olika förutsättningar. Jag är oro-ad över att likvärdigheten inte upprätthålls i svensk skola. Utvecklingen pekar nu på att elever inte kommer att få samma förutsättningar oberoende av var i landet de bor.

Lärarbristen botas inte med fler platser på lärarutbildningen, utan vi behöver höja kvaliteten på lärarutbildningen och se till att läraryrket blir attraktivt igen. Framför allt behöver Skolverket fortsätta att se över lärar-nas tidsanvändning och lämna förslag på hur mer tid kan frigöras till pla-nering, till kvalitetssäkring och för undervisning.

För att lösa kompetensförsörjningsproblemet måste lärare få vara lä-rare. Det verkar vi vara ganska överens om. Man måste undervisa och till-bringa mer tid med faktiska elever.

Anf. 80 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Johanna Rantsi tar i sitt avslutande inlägg upp bristen på resurser, och det här är en fråga som oroar mig. Vi ser i många kommuner en situation där resurserna är knappa samtidigt som elevgrupperna ökar. Då är det väldigt bra att regeringen har ett alldeles nytt statsbidrag med stöd i januariavtalet som stärker likvärdigheten och där pengarna går dit där de behövs allra mest.

Johanna Rantsi tar också upp likvärdigheten. Jag vill här passa på att uppmana Johanna Rantsi att vara lika självkritisk och prövande som jag har försökt att vara i mina inlägg här. Vi socialdemokrater, om jag får ta en socialdemokratisk position fastän jag företräder regeringen, har omprö-vat vår skolpolitik och varit självkritiska. Jag efterlyser samma självkritik från Moderaternas sida. Det är dags att se sanningen i vitögat och inse att

den starka marknadsstyrning som den svenska skolan har kommit att lyda under inte har varit bra för likvärdigheten. Det är inte en tankesmedja på vänsterkanten som säger detta utan OECD, vår stora internationella ekonomiska organisation.

Med det sagt och om vi lägger den oenigheten, som är en tydlig oenighet mellan oss två, bakom oss kan jag konstatera att vi tycks vara överens om mycket. Från min utgångspunkt är det så att ett attraktivt läraryrke förutsätter en god arbetsmiljö för lärarna. En god arbetsmiljö för lärarna är också en god och trygg studiemiljö för eleverna.

Trygghet, studiero, lärarnas arbetsmiljö och läraryrkets attraktivitet är oupplösligt förbundet med elevernas kunskapsresultat. För alla som vill ha en jämlik kunskapsskola är läraryrkets attraktivitet därför helt avgörande.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2018/19:158 om hotfulla situationer i skolan

Anf. 81 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Johanna Rantsi har frågat mig vilka åtgärder jag som minister avser att vidta för att säkra elevers rätt till trygghet och studiero i skolan.

Jag vill börja med att understryka vikten av att alla flickor och pojkar, liksom all personal, är trygga i skolan. Kränkningar, hot och våld mot barn, elever eller personal får aldrig accepteras. En trygg arbetsmiljö är, som Johanna Rantsi också framhåller, en förutsättning för barns och elevers lärande och utveckling. En trygg arbetsmiljö främjar också attraktionskraften i läraryrket.

Utbildningen i skolan ska enligt skollagen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Skolans arbete för att uppnå trygghet och studiero innehåller såväl disciplinära åtgärder som pedagogiskt ledarskap och åtgärder för att motverka kränkande behandling.

Som med mycket annat i skolan behövs både tydliga bestämmelser och ett systematiskt utvecklingsarbete för att nå de resultat vi eftersträvar. I juli 2019 träder ändringar i läroplanerna för bland annat grund- och gymnasieskolan i kraft, som tydliggör rektorns särskilda ansvar för trygghet och studiero. Även elevernas ansvar för att visa respekt för skolans personal och andra elever markeras med dessa läroplansändringar.

Jag har den senaste tiden svarat på flera liknande frågor om trygghet och studiero i skolan. Det gläder mig att vi är många som engagerar oss i dessa frågor. Mina besked är även fortsatt entydiga: I enlighet med januariavtalet ska Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna under mandatperioden gemensamt ta fram en nationell plan för studiero och trygghet i skolan.

I det arbetet ingår att se över de möjligheter som finns för disciplinära åtgärder samt hur vi kan säkerställa ett fungerande regelverk för ett bra arbete med trygghet och studiero i skolan. Elever som hotat eller utsatt andra för våld bör lättare kunna stängas av eller omplaceras. Skollagens

disciplinära åtgärder ska kunna användas av lärare och rektor. Lärare ska känna att de har hela samhällets stöd med att upprätthålla en trygg skolmiljö. Då behöver såväl rektor och huvudman som politiken ge lärarna det stödet.

Prot. 2018/19:74
5 april

*Svar på
interpellationer*

Anf. 82 JOHANNA RANTSI (M):

Fru talman! Tack, Anna Ekström, för svaret! Samma ämne har debatterats tidigare i dag här i kammaren, och även ett antal interpellationer har besvarats tidigare. Jag vill ändå lyfta fram mitt perspektiv på ämnet.

I medierna rapporteras kontinuerligt om ökat hot och våld i skolan samtidigt som brist på studiero är ett ihållande problem. Lärare tvingas lägga alltmer tid på att upprätthålla ordning i klassrummen, och följderna blir mindre fokus på undervisning. Detta sker samtidigt som lärarbristen blir allt tydligare, något som vi har talat om tidigare. Vi har alltså färre behöriga lärare som lägger mindre tid på undervisning, vilket kommer att få stora konsekvenser för kvaliteten på utbildningen i svensk skola och i slutändan elevers resultat.

Antalet anmälningar om hot och våld till Arbetsmiljöverket har dubblats på bara fem år. Skolor tvingas skicka hem sina elever när man inte kan garantera tryggheten för dem och lärarna. Ett senare exempel på detta är Lundensskolan i Göteborg, som den 21 mars i år fick skicka hem alla elever i en hel årskurs efter vad skolans rektor kallade en hotsituation.

Lundensskolan är långt ifrån den enda skolan. Förra året hade vi på min egen arbetsplats i en skola ett flertal incidenter som gjorde att skolan fick stängas helt och hållet för över 1 000 elever eftersom man inte kunde garantera deras trygghet. Det var brand och raketer som sköts i korridorer, och det var hot och våld. Det var en mycket speciell känsla. Tänk er att förklara för de elever som är där av god vilja för att de vill lära sig och för att de bryr sig att de inte kan vara kvar i skolan av trygghetsskäl! Det är sorgligt att ta det samtalet.

Ingen har rätt att ta ifrån en annan elev dennes rätt till utbildning. Att elever på grund av otrygghet inte kan vistas i skolan är alarmerande. Tyvärr händer detta i dag även i klassrummen, där man inte kan upprätthålla tillräcklig studiero.

Anna Ekström ändrar i läroplanerna. Man inför en skrivning om elevernas ansvar att visa respekt för skolans personal och andra elever. Samtidigt vittnar lärare om att de avstår från att agera i hotfulla situationer eftersom man inte känner att man har stöd i en tydlig lagstiftning. Det är frustrerande att som lärare inte känna stöd i att kunna upprätthålla studiero i sitt eget klassrum.

Tror verkligen Anna Ekström att en ny skrivning i läroplanen kan skapa trygghet för våra lärare och elever när de inte upplever sig ha stöd av samhället och lagen?

Anf. 83 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Nej, en enstaka skrivning i en läroplan räcker förstås inte. Men om den skrivningen tillsammans med många andra insatser kan leda till att vi om och om igen upprepar för oss själva så att det sätter sig att det är läraren som bestämmer i klassrummet, att elever ska visa respekt för och hänsyn till sina kamrater och sina lärare och att elever har ett medansvar för sitt eget lärande och ett ansvar att bidra till en god studiemiljö på

skolan, då tror jag att det har effekt. Vad har vi annars våra läroplaner till annat än att tala om vad som är syftet med skolan?

Jag vill också påminna Johanna Rantsi om att en viktig förutsättning för elevers lärande faktiskt är att eleverna är medansvariga. Jag är orolig över den syn på kunskap som då och då breder ut sig. Man kan ana ett kundperspektiv. Elever tycker att de har rätt att få ett visst betyg.

Elever har aldrig rätt att få ett visst betyg. Elever har rätt att få så mycket stöd i skolan att de lär sig så mycket som det bara går. Den elev som verkligen anstränger sig ska känna att den eleven också får det stödet. Men en skola där elever och ibland också föräldrar ställer tydliga och hårda krav på lärare, behandlar lärare som leverantörer av betyg snarare än tydliga ledare i det viktiga lärandet, är på fel väg.

Jag hoppas att den ändring i läroplanen som vi har vidtagit, som gjordes efter förslag från Skolkommisionen, och med starkt stöd i internationell forskning om betydelsen av elevers engagemang för att elever ska lära sig mycket, ska leda till att vi ser vår skola som en gemensam bildningsinstitution och aldrig blandar ihop den med en tjänst på marknaden – vilken som.

Jag vill också betona vad jag tog upp redan i mitt svar, nämligen att hot och våld i skolan aldrig är acceptabelt. Nolltolerans ska råda mot hot och våld i skolan. Den elev som hotar eller är våldsam mot sina kamrater eller läraren, och som inte får ta konsekvenserna, får tyvärr signalen att det är något som samhället accepterar.

Eleverna ska ut i samhället efter skolan. I samhället i övrigt är hot och våld inte accepterat. Det ska naturligtvis inte vara accepterat i skolan heller. Naturligtvis ska elever som använder sig av hot och våld i skolan få veta att man inte gör så, inte i samhället och inte i skolan.

Vi är överens om inriktningen. Jag blir ibland lite fundersam över debatten om hot och våld i skolan. Vad vill vi att våra lärare ska känna? Vill vi att lärarna och rektorerna ska känna att det här är ett område där samhället sluter upp, där våra politiker med en mun säger att de ska hjälpa dem? Lärarna och rektorerna ska få de verktyg de behöver. Eller vill vi att frågan om hot och våld ska vara en arena för politiska strider och ordväxlingar? Jag vill det första.

Arbetet är viktigt, och vi borde se till att tillsammans hjälpa våra lärare och rektorer så mycket det bara går att upprätthålla tryggheten och studieron – för elevernas skull.

Anf. 84 JOHANNA RANTSI (M):

Fru talman! Elever har rätt att känna sig trygga i skolan. Det gäller personalen likaså.

Anna Ekström lyfter upp känna kontra att göra. Jag tror inte att åtgärder med tillägg i läroplanen och att upprepa vem som bestämmer i klassrummet räcker. Det behövs bättre åtgärder än så. Detta når inte hela vägen ut i klassrummen.

Jag är ledsen, men jag är där i klassrummen, och dessa ord räcker inte. Lärare står handfallna. Jag träffar många lärare på min egen arbetsplats och i andra kommuner, som riksdagspolitiker och som kommunpolitiker.

Det råder en anmälningsrädsla i svensk skola i dag. Vi behöver prata om dessa frågor, men vi måste och vidta åtgärder och göra saker. Det går för långsamt, och vi måste reagera nu.

Ett exempel som har tagits upp i medierna är Carina som lyfte ut en stökig elev ur klassrummet. Hon anmäldes och frikändes, men ändå blev hon av med jobbet.

Jag har upplevt hot och våld. Det har varit fysiskt våld, sparkar, bord och stolar har flugit, och jag har fått höra mindre trevliga ord. Det är sorgligt. De flesta eleverna vill vara i skolan, och de sköter sig. Men det är de eleverna som vill vara i skolan och sköter sig som är förlorarna när trygghet och studiero inte kan upprätthållas i skolkorridorer och i klassrum.

Hot och våld ska aldrig accepteras. Där är vi överens, Anna Ekström. Hot och våld ska anmälas och bekämpas med kraft. Vad som däremot oroar mig är att vi ändå accepterar alltför mycket. Vanan att bli kallad för fula ord, mellan elever samt mellan elever och lärare, gör att vi höjer smärttröskeln.

Låt mig förklara vad jag menar. Första gången du möts av ett kränkande ord reagerar du, men tionde gången reagerar du inte på samma sätt. Var lägger vi den gränsen i samhället? Det gäller inte bara vad som sägs i skolan, utan det gäller hela samtalsklimatet i samhället.

Att kallas för otrevliga ord, att bli hotad eller att vara rädd för att bli utsatt har gått för långt. Det har eskalerat i svensk skola. Inga lärare ska behöva känna sig hotade när de ägnar sig åt myndighetsutövning. Det är skrämmande att lärare i dag hotas när de ägnar sig åt myndighetsutövning. Det påverkar ju rättssäkerheten i hela vårt samhälle.

Det behöver ske en hård skärpning av skollagen, som förtydligar vilka befogenheter lärare har. Lärare upplever att de har skyldigheter men saknar rättigheter eftersom lagen är alldeles för otydlig.

Anna Ekström lyfte fram i en tidigare debatt i dag att hon är beredd att se över skollagen. När är du beredd att se över skollagen och göra dessa ändringar, Anna Ekström?

Anf. 85 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att uttrycka min djupaste respekt för Johanna Rantsi och alla andra lärare som får utstå hot, glåpord och ibland till och med fysisk misshandel i skolan. Jag vill verkligen uttrycka mitt stöd för de lärare, rektorer och elever som på olika sätt ser till att den typen av beteende får konsekvenser. Jag hoppas, precis som Johanna Rantsi, att beteendet inte ska accepteras, att vi inte ska vänja oss vid det beteendet.

Jag kan försäkra Johanna Rantsi att de elever som får signalen att det beteendet på något sätt är okej också blir förlorare. Det är ett beteende som inte accepteras i det övriga samhället. Då ska det än mindre accepteras i skolan.

Jag vill också välkomna vad Johanna Rantsi säger om vikten av ett gott samtalsklimat och vikten av att vi politiker inte bara föregår med gott exempel på andra områden utan att vi också tänker på de uttryckssätt vi använder oss av i debatten. Den ton vi använder i sociala medier riskerar förstås, om vi inte tänker oss för, att spilla över i ett alldeles för grovt språkbruk även hos samhällets övriga aktörer, bland annat elever. Jag kan lägga till att det här är en fråga som jag hoppas att Johanna Rantsi bidrar till att diskutera i de olika partigrupperna i riksdagen.

Johanna Rantsi tar upp behovet av att ändra skollagen. Jag har flera gånger klart och tydligt sagt att vi ska se över vilka befogenheter rektorer och lärare har. Jag har hittills inte träffat en enda lärare som vill agera ordningsvakt eller vill agera kraftfullt mot elever. Men jag har träffat många lärare som sagt att när en situation uppstår så att man som lärare och vuxen är tvungen att ta ansvar för att upprätthålla trygghet och studiero kan det gå fort. Det kan vara mycket svårt att under loppet av ett par sekunder avgöra precis hur man ska agera. Det kan vara en osäkerhet förknippat med vad som är okej, tillåtet eller inte tillåtet. Jag vill att det ska vara tydligt. Jag kommer också att verka för att möjligheterna att stänga av och omplacera elever som hotar eller beter sig våldsamt mot andra elever eller lärare ska göras tydligare och enklare att hantera för rektorerna.

Det finns också flera andra förslag som är på gång, till exempel förslag på lärarassistenter. Det är en stor ekonomisk satsning. Vidare är det fråga om förslag på mobilförbud. Vi ska komma tillbaka till den frågan.

Johanna Rantsi undrade när dessa förslag ska läggas fram. Den frågan kommer jag att behandla tillsammans med Centerpartiet och Liberalerna i regeringens gemensamma arbete för att uppfylla januariavtalet. Där finns frågor om elevers trygghet och studiero tydligt inskrivna.

Sist men inte minst tar Johanna Rantsi upp att det finns en rädsla för anmälningar. Ja, jag har också mött den rädslan. Jag skulle gärna vilja skicka frågan tillbaka till Johanna Rantsi. Anser Johanna Rantsi att vi ska dra ned på elevernas möjligheter att anmäla saker som är felaktiga i skolan? Jag frågar mig då hur det då går för unga flickor och pojkar som vill anmäla att de utsätts för hedersproblem, kanske till och med inom skolans ram, av andra elever, som utsätts för sexuella kränkningar eller olika former av kränkande uttryck? Jag efterlyser ett svar från Johanna Rantsi om hur elevers rätt till en trygg studietid ska tillförsäkras om det inte finns en möjlighet att anmäla felaktiga beteenden.

Anf. 86 JOHANNA RANTSI (M):

Fru talman! Självklart är det viktigt att såväl elever som lärare och vårdnadshavare ska kunna anmäla. Det ska vi inte plocka bort. Det är jätteviktigt.

Vad jag menar med anmälningsrädsla är snarare att jag tror att lärare är rädda för att bli anmälda och att det avskräcker. Vi har sett ett exempel där en lärare agerade utifrån vad hon ansåg var rätt i en hotfull situation. Hon blev anmäld och sedan frikänd men tvingades ändå bort från sitt jobb under olika omständigheter. Det finns alltså en rädsla hos lärare, som inte vågar agera enligt den lagstiftning vi har.

Kundperspektivet lyfte Anna Ekström upp i ett tidigare inlägg. Jag anser att det är av största vikt att kunna välja – att kunna välja skola och att kunna välja bort en skola som inte fungerar. Jag tror till skillnad från utbildningsministern att det är av stor vikt.

Åtgärder behövs nu. Vi kan inte vänta alltför länge med utredningar och annat. Detta är ett problem som vi ser i skolan i dag.

Jag är glad att riksdagen har beslutat om ordningsomdömen. Det är ytterligare ett sätt att ge verktyg för att öka tryggheten och studieron i skolan.

Vi ska inte heller glömma bort allt bra som sker i skolan. Där sker ett fantastiskt arbete med fantastiska elever och framför allt fantastiska lärare.

Det talades i debatten här tidigare i dag om hur lärare vill att man beskriver situationen i skolan. Det finns inte ett bra svar på det. Situationen i skolan är många gånger väldigt bra, men det finns ett fåtal elever som förstör för andra och tar ifrån dem deras rätt till utbildning.

Det är viktigt, för att svara på Anna Ekströms fråga, att elever kan anmäla. Men vi måste också ge lärare rätt förutsättningar att agera utifrån det.

Anf. 87 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att när det gäller frågan om ordningsomdömen gör jag och Johanna Rantsi helt olika bedömningar.

Jag vill inte att vi ska införa ett regelverk som tvingar lärare att ägna väldigt mycket värdefull tid – tid som hade kunnat gå till undervisning och till att upprätthålla trygghet och studiero – åt att skriva ordningsomdömen, då det stora flertalet och majoriteten elever sköter skolan alldeles utmärkt. Det tycker jag är felanvänd tid.

När vi diskuterar ordningsomdömen vill jag också påminna om att det inte är skolans uppgift att uppfostra eleverna. Det är föräldrarnas uppgift att uppfostra eleverna. Det är något som jag tycker att vi måste vara mycket tydliga med i svensk skola. Alla uppgifter som innebär att lärarna får ta över ett föräldraansvar tycker jag leder åt fel håll.

Jag vill klart och tydligt deklarera min avsikt att agera när det gäller arbetet mot oordning, hot och våld i skolan. Elevernas trygghet och studiero är viktig för kunskapsresultaten men också för lärarnas arbetsmiljö, som vi diskuterade i den förra interpellationsdebatten. Det arbetet kommer jag – utan att lägga onödigt mycket tid på det – att utföra med noggrannhet och på den tid som lagstiftningsakter alltid kräver.

Jag tycker att svensk skola har lärt sig den hårda vägen hur det går när man inför mängder av ogenomtänkta och slarvigt genomförda beslut som snabbt implementeras ute på skolorna. Är det något Sveriges lärare är trötta på är det det.

Jag kommer inte att söla. Jag kommer inte att lägga onödigt mycket tid på detta. Men jag kommer heller inte att lägga fram förslag som inte är genomarbetade, för det här är frågor som är viktiga för Sveriges lärare och elever.

Med de orden får jag tacka Johanna Rantsi för en trevlig interpellation. Vi är överens om målet men har ibland lite olika åsikter om metoderna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 4 april

2018/19:170 Sänkt krav på aktiekapital

av Tobias Andersson (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:171 Skolkommissionens förslag om stärkt likvärdighet

av *Kristina Axén Olin* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2018/19:172 Elitidrottande ungdomar

av *Alexandra Anstrell* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

§ 9 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 4 april

2018/19:478 Den nya tobakslagen

av *Michael Anefur* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:479 Listan över utsatta områden

av *Johan Forssell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:480 Flygskatten och driftsstöd till flygplatser i Norrland

av *Edward Riedl* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:481 Kompensation till flygplatser i Norrland vid införd flygskatt

av *Edward Riedl* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:482 Sjukvård för vuxna som vistas i landet

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:483 Ersättning till personer med funktionsvariation

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet Annika Strandhäll (S)

2018/19:484 Truckförarutbildning

av *Hans Hoff* (S)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

2018/19:485 Motverkan av lärartapp

av *Nermina Mizimovic* (S)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2018/19:486 Investeringsstöd för hyresrätter

av *Mats Green* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2018/19:487 Sharialagar i Brunei

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:488 En parlamentarisk utredning om riksdagens anslag till kungahuset, de allmänna flaggdagarna och det offentliga belönings-systemet

av *Tobias Billström* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:489 Myggbekämpning

av *Ulla Andersson* (V)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2018/19:490 En ökning av anmälda våldtäkter och sexualbrott i Umeå

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:491 En kartläggning av den stora ökningen av våldtäkter och sexualbrott i Umeå

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:492 Riktad satsning för att minska våldtäkter och sexualbrott i Umeå

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:493 Beteckningen på Taiwan

av *Hampus Hagman* (KD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2018/19:494 Licensjakt och försäljning av sälprodukter

av *Runar Filper* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:495 Allmän jakttid på skarv

av *Runar Filper* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:496 Viltförvaltningsdelegationernas sammansättning

av *Runar Filper* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:497 Hag- och betesmarker

av *Runar Filper* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:498 En ny viltmyndighet

av *Runar Filper* (SD)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:499 Rättsväsendets kunskaper om rasism

av *Christina Höj Larsen* (V)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2018/19:500 Avstyckning av fastigheter

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2018/19:501 Vägnätet i Norrland

av *Lars Beckman* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2018/19:502 Långa handläggningstider för det statliga samfällighetsregistret

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

2018/19:503 En rättssäker bedömning av behovet av personlig assistans

av *Pia Steensland* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2018/19:504 Korrekta data vid utbetalning av royaltier
av *Johan Andersson* (S)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 10 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 4 april

2018/19:451 Lantmäteriet och laddstolpar
av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Per Bolund (MP)

§ 11 Kammaren åtskildes kl. 12.04.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 5 anf. 68 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Aktuell debatt om hot och våld mot Sveriges lärare och

rektorer	1
Anf. 1 ROGER HADDAD (L)	1
Anf. 2 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	1
Anf. 3 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	2
Anf. 4 PATRICK RESLOW (SD).....	3
Anf. 5 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	4
Anf. 6 DANIEL RIAZAT (V).....	5
Anf. 7 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	5
Anf. 8 ROGER HADDAD (L)	6
Anf. 9 MATS BERGLUND (MP).....	7
Anf. 10 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	8
Anf. 11 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	9
Anf. 12 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik.....	9
Anf. 13 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	9
Anf. 14 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik.....	9
Anf. 15 PATRICK RESLOW (SD) replik	10
Anf. 16 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik.....	10
Anf. 17 PATRICK RESLOW (SD) replik	10
Anf. 18 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik.....	10
Anf. 19 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	11
Anf. 20 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik.....	11
Anf. 21 FREDRIK CHRISTENSSON (C) replik.....	11
Anf. 22 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik.....	11
Anf. 23 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	12
Anf. 24 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik.....	12
Anf. 25 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD) replik	12
Anf. 26 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik.....	12
Anf. 27 ROGER HADDAD (L) replik.....	13
Anf. 28 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik.....	13
Anf. 29 ROGER HADDAD (L) replik.....	13
Anf. 30 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S) replik.....	13
Anf. 31 KRISTINA AXÉN OLIN (M).....	14
Anf. 32 PATRICK RESLOW (SD).....	14
Anf. 33 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	15
Anf. 34 DANIEL RIAZAT (V).....	15
Anf. 35 KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	16

Anf. 36	DANIEL RIAZAT (V) replik	16
Anf. 37	KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	16
Anf. 38	DANIEL RIAZAT (V) replik	17
Anf. 39	PATRICK RESLOW (SD) replik	17
Anf. 40	DANIEL RIAZAT (V) replik	17
Anf. 41	PATRICK RESLOW (SD) replik	17
Anf. 42	DANIEL RIAZAT (V) replik	17
Anf. 43	INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD) replik	18
Anf. 44	DANIEL RIAZAT (V) replik	18
Anf. 45	INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD) replik	18
Anf. 46	DANIEL RIAZAT (V) replik	18
Anf. 47	ROGER HADDAD (L) replik	18
Anf. 48	DANIEL RIAZAT (V) replik	19
Anf. 49	ROGER HADDAD (L) replik	19
Anf. 50	DANIEL RIAZAT (V) replik	19
Anf. 51	INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD)	19
Anf. 52	ROGER HADDAD (L)	20
Anf. 53	PATRICK RESLOW (SD) replik	20
Anf. 54	ROGER HADDAD (L) replik	21
Anf. 55	PATRICK RESLOW (SD) replik	21
Anf. 56	ROGER HADDAD (L) replik	21
Anf. 57	MATS BERGLUND (MP)	21
Anf. 58	KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	22
Anf. 59	MATS BERGLUND (MP) replik	22
Anf. 60	KRISTINA AXÉN OLIN (M) replik	22
Anf. 61	MATS BERGLUND (MP) replik	22
Anf. 62	PATRICK RESLOW (SD) replik	23
Anf. 63	MATS BERGLUND (MP) replik	23
Anf. 64	PATRICK RESLOW (SD) replik	23
Anf. 65	MATS BERGLUND (MP) replik	23
Anf. 66	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	23
§ 2	Justering av protokoll	24
§ 3	Anmälan om granskningsrapport	24
§ 4	Ärenden för bordläggning	24
§ 5	Svar på interpellation 2018/19:151 om Sverige och investerarskyddet	24
Anf. 67	Statsrådet ANN LINDE (S)	24
Anf. 68	JENS HOLM (V)	25
Anf. 69	Statsrådet ANN LINDE (S)	26
Anf. 70	JENS HOLM (V)	27
Anf. 71	Statsrådet ANN LINDE (S)	28
Anf. 72	JENS HOLM (V)	29
Anf. 73	Statsrådet ANN LINDE (S)	29
§ 6	Svar på interpellation 2018/19:157 om fler lärare	30
Anf. 74	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	30
Anf. 75	JOHANNA RANTSI (M)	31
Anf. 76	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	32
Anf. 77	JOHANNA RANTSI (M)	33
Anf. 78	Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	34
Anf. 79	JOHANNA RANTSI (M)	35

Anf. 80 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	35	Prot. 2018/19:74
§ 7 Svar på interpellation 2018/19:158 om hotfulla situationer		5 april
i skolan	36	
Anf. 81 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	36	
Anf. 82 JOHANNA RANTSI (M)	37	
Anf. 83 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	37	
Anf. 84 JOHANNA RANTSI (M)	38	
Anf. 85 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	39	
Anf. 86 JOHANNA RANTSI (M)	40	
Anf. 87 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S).....	41	
§ 8 Anmälan om interpellationer.....	41	
§ 9 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	42	
§ 10 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	44	
§ 11 Kammaren åtskildes kl. 12.04.....	44	